

Katri Kemppainen

”Lapsen parhaaksi”

Vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö Seinäjoella ja
Berliinissä

Opinnäytetyö

Syksy 2010

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaalian yksikkö
Koulutusohjelma: Sosiaalian koulutusohjelma

Tekijä: Katri Kemppainen

Työn nimi: ”Lapsen parhaaksi”: vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö Seinäjoella ja Berliinissä

Ohjaaja: Anu Aalto

Vuosi: 2010 Sivumäärä: 78 Liitteiden lukumäärä: 2

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan vanhempien ja päiväkodin välistä yhteistyötä Seinäjoella ja Berliinissä työntekijän näkökulmasta. Tutkimuksella haluttiin selvittää minkälaisia näkemyksiä suomalaisilla ja saksalaisilla varhaiskasvattajilla on vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä sekä sen tarpeesta, kuinka työntekijä näkee oman roolinsa ja ammattitaitonsa vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön näkökulmasta sekä kuinka yhteistyö vanhempien ja päiväkodin välillä toteutuu varhaiskasvattajan työssä ja päiväkodin käytännöissä.

Tutkimus oli laadullinen ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Tutkimukseen osallistui 10 haastateltavaa Berliinistä ja Seinäjoelta. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen muodostavat vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö, Bronfenbrennerin ekologinen teoria sekä sosionomin (AMK) ydinosaaminen päiväkodin ja vanhempien välisen yhteistyön näkökulmasta.

Tutkimukseen osallistuneiden kokemukset ja näkemykset yhteistyöstä olivat hyvin samansuuntaisia. Niin Seinäjoella kuin Berliinissä lapsi nähtiin yhteistyön keskipisteeksi ja samansuuntaisten kasvatustapojen sopimista pidettiin tärkeänä. Oma rooli yhteistyössä koettiin ammatillisena, mutta vanhempien kanssa haluttiin olla tasa-arvoisia. Seinäjoella työntekijöiden puheessa korostui oman äitiyden merkitys yhteistyössä, kun taas Berliinissä pidettiin tärkeänä päiväkodin toiminnan tekemistä vanhemmille tutuksi. Yhteistyötä koettiin helpottavan avoimuus ja luottamus ja vaikeuttavan vanhempien taipumus kieltää ongelmat. Yleisesti suhdetta vanhempiin kuvattiin lämpimäksi, mutta ystävyyssuhteita ei haluttu kuitenkaan muodostaa. Päiväkodin käytännöissä Berliinissä ja Seinäjoella oli suuria eroja muun muassa lapsen hoidon aloituksessa, vanhempainneuvostotoiminnassa ja vanhempien osallistumisessa päiväkodin arkeen. Saksalaiset haastateltavat kokivat yhteistyötä vanhempien kanssa tehtävän tarpeeksi, kun taas Seinäjoella sitä toivottiin lisää.

Avainsanat: vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö, varhaiskasvatus Seinäjoella ja Berliinissä, ekologinen teoria ja sosionomin (AMK) ydinosaaminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work
Degree programme: Degree programme in Social Work

Author/s: Katri Kemppainen

Title of thesis: The co-operation between parents and Kindergarten in Seinäjoki and Berlin

Supervisor(s): Anu Aalto

Year: 2010   Number of pages: 78   Number of appendices: 2

In this research co-operation between parents and kindergarten in Seinäjoki and Berlin is examined from the employees' point of view. Research's aims were to find out what kind of opinions Finnish and Germany early childhood educators have about the co-operation between parents and kindergarten and its need, how the kindergarten employees see their own role and expertise in this co-operation and how is the co-operation realised in daily work and in kindergarten's activity.

This is a qualitative research and the research material was collected by theme interviews. Altogether 10 early childhood educators and kindergarten employees were interviewed in Seinäjoki and Berlin. Research's theoretical context consists of co-operation between parents and kindergarten, Bronfenbrenner's ecological theory and core competence of bachelor of social services from co-operation's point of view.

Experiences and opinions of research's participants were very similar. In Seinäjoki as well as in Berlin the child was seen as centre point in the co-operation and agreement of similar ways of child rearing was considered important. Employees' own role in the co-operation was experienced as professional but equal with parents. In Seinäjoki, the employees emphasized their own experience as a mother while in Berlin employees considered important to make kindergarten's activities transparent to parents. Transparency and trust were seen as an easement and parents' denial of the problems as a barrier in co-operation. In general relationships with parents were described warm but friendships were avoided. In actions of kindergartens in Seinäjoki and Berlin were big differences for example in the beginning of child's day care, the parents' council and the parents' participation in kindergarten's weekday. According to Germany interviewees there is enough co-operation with parents and in Seinäjoki interviewees hoped for more co-operation. Keywords: co-operation between parents and kindergarten, early childhood education in Seinäjoki and Berlin, ecological theory and core competence of bachelor of social services

SISÄLTÖ

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ	2
THESIS ABSTRACT	3
1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA, TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	7
2.1 Aiempaa tutkimustietoa vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä...7	
2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat	10
3 VARHAISKASVATUSTA KAHDESSA KULTTUURISSA.....	11
3.1 Varhaiskasvatusta Seinäjoella	11
3.2 Varhaiskasvatusta Berliinissä	13
4 VANHEMPIEN JA PÄIVÄKODIN VÄLINEN YHTEISTYÖ	16
4.1 Vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön määritelmä	16
4.2 Yhteistyön lähtökohdat, tavoitteet ja lainsäädäntö	18
4.3 Yhteistyön rakentumisen periaatteet.....	24
4.4 Yhteistyö päiväkodin arjessa.....	27
4.5 Vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö ekologisen teorian näkökulmasta	30
5 SOSIONOMIN (AMK) YDINOSAAMINEN VANHEMPIEN JA PÄIVÄKODIN VÄLISESSÄ YHTEISTYÖSSÄ.....	33
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	36
6.1 Laadullinen tutkimus	36
6.2 Teemahaastattelu	37
6.3 Aineiston koko ja tutkimuskohde	41
6.4 Tutkimusaineiston analysointi	42
6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	42
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	45
7.1 Tutkimukseen osallistuneiden taustatiedot.....	45
7.2 Kasvattajien näkemykset vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä ja sen tarpeesta.....	46
7.3 Kasvattajan näkemykset omasta roolistaan ja ammattitaidostaan	

vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön näkökulmasta.....	50
7.4 Vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön toteutuminen käytännön työssä ja päiväkodin arjessa	54
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	59
9 POHDINTA	63
LÄHTEET	65
LIITTEET	72

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välistä yhteistyötä Seinäjoen ja Berliinin päiväkodeissa varhaiskasvattajan näkökulmasta. Tutkimuksen avulla haluttiin saada vastaus kysymyksiin minkälaisia näkemyksiä saksalaisilla ja suomalaisilla varhaiskasvattajilla on vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä ja sen tarpeesta sekä heidän omasta roolistaan ja ammattitaidostaan yhteistyön näkökulmasta sekä kuinka saksalaiset ja suomalaiset varhaiskasvattajat toteuttavat yhteistyötä vanhempien kanssa. Keskisen (1999, 426) mukaan kansainvälisten vertailujen avulla meillä on mahdollisuus oppia uusia asioita ja tämä oli minunkin ajatukseni lähtiessäni tekemään tätä tutkimusta. Tämän tutkimuksen avulla voimme saada uusia näkökulmia vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä ja sen kautta mahdollisesti myös ideoita varhaiskasvatuksen ja yhteistyökäytäntöjen kehittämiseen.

Oma kiinnostukseni aihetta kohtaan heräsi ollessani harjoittelussa berliiniläisessä päiväkodissa. Koska aihe tuntui kiinnostavalta, päädyin tekemään aiheesta opinnäytetyöni. Kielitaitoni ja asumistilanteeni antoivat mahdollisuuden tehdä tutkimus kahdessa eri maassa, minkä vuoksi myös aihe sai hieman erilaisemman ja laajemman näkökulman. Ammatillisuuteni kannalta koin opinnäytetyön tekemisen tästä aiheesta tärkeäksi, koska tulevaisuuden toiveenani on työskennellä päiväkodissa Berliinissä ja opinnäytetyöni myötä sain paljon tärkeää tietoa Berliinin osavaltion varhaiskasvatuskulttuurista, lainsäädännöstä sekä kasvatuskäytännöistä.

Tutkimukseni oli laadullinen tutkimus, aineistonkeruumenetelmä teemahaastattelu ja aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysi. Teoreettisen viitekehyksen tutkimuksessa muodostavat vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö, Bronfenbrennerin ekologinen teoria sekä sosionomin (AMK) ammatillinen osaaminen yhteistyön näkökulmasta.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA, TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän luvun ensimmäisessä osassa käsittelen aiempaa tutkimustietoa vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä. Toisessa osassa esittelen tutkimukseni tarkoituksen ja tutkimusongelmat.

2.1 Aiempaa tutkimustietoa vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä

Suomessa vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä on käytetty käsitettä kasvatuskumppanuus. Käsitteen ilmestymisen jälkeen valtion informaatio-ohjauksessa (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002 ja Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2003) siitä on tehty lukuisia tutkimuksia ja opinnäytetöitä. Aihetta on tutkittu niin vanhempien, henkilöstön kuin lapsenkin näkökulmasta.

Alasuutarin väitöstutkimuksessa (2003) ”Kuka lasta kasvattaa?” on tutkittu vanhempien tulkintakehyksiä ja puhetapoja vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhteesta (Karila 2003). Tutkimus erittelee, miten vanhemmat näkevät oman roolinsa kasvattajana ja minkälaisena he pitävät ammattilaisen roolia omaan roolinsa nähden. Tutkimuksessa Alasuutari osoittaa, että vanhempien näkemyksissä oletamus äidin ensisijaisuudesta kasvattajana on vahva, mutta samaan aikaan päivähoito saa heidän puheessa keskeisen merkityksen. Vanhemmat pitävät lasten kasvatusta tärkeänä ja kokonaisvaltaisena tehtävänä ja tärkeää kasvatuksessa on kasvattajien aktiivinen rooli sekä intensiivinen suhde lapseen. Yhteistyötä ammattilaisten kanssa pidetään myös tärkeänä osana vanhemmuutta. Vanhemmat pitävät kriittisenä kohtana ammattilaisten kohtaamisissa sitä, miten valta

jakautuu ja kuinka vanhempien asiantuntijuus tunnustetaan. (Alasuutari 2003, 198-199).

Vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta on tutkinut myös Leino (2006) pro gradu tutkielmassaan ”Kasvatuskumppanuus päiväkodissa – vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista”. Leinon (2006) tutkimuksessa kasvatuskumppanuus sai molempien osapuolien keskuudessa monenlaisia merkityksiä, joista tärkeänä yhdistävänä tekijänä oli kumppanuuden näkeminen kodin ja päiväkodin jaettuna kasvatustehtävänä. Toimivaan kumppanuuteen molemmat haastateltavat liittivät myös molemminpuolisen luottamuksen ja kunnioituksen. Vanhemmissa kumppanuus -käsite herätti lisäksi ajatuksen tasavertaisuudesta sekä halun tietynlaisen esimiesaseman säilyttämiseen yhteistyössä päivähoiton kanssa. Lastentarhanopettajat pitkälti kokivat kumppanuuden vuorovaikutuksena, joka vaatii työntekijältä hyviä vuorovaikutustaitoja. Leinon tutkimuksesta käy ilmi, että kumppanuutta on, mutta se koetaan osin pinnallisena. Kumppanuuden syvenemiseksi tulisi lisätä arvokeskustelua ja huolehtia vanhempien kanssa sovittujen asioiden siirtymisestä arjen käytännöiksi. Lisäksi vanhempien tuntemusta päiväkodin arjesta tulisi lisätä. (Leino 2007, 51.)

”Yhteistyöstä kasvatuskumppanuuteen” – tutkimus- ja kehittämishankkeessa Karila (2005, 46-49) on syventynyt päiväkodin kumppanuuskäytäntöjen kehittämiseen. Tamperelaisen päiväkodin henkilöstö osallistui yhden toimintakauden ajan hankkeeseen, jossa paneuduttiin henkilöstön kasvatuskumppanuuteen liittyvien uskomusten ja päiväkodissa vallitsevien toimintakäytäntöjen analysointiin ja kehittämiseen. Myös vanhempien ja henkilöstön kasvatuskumppanuutta ja sen kehittymistä seurattiin erilaisten tutkimusmenetelmien avulla. Tutkimuksesta saatujen tulosten perusteella yhdeksi kehittämisen kohteeksi tutkimus- ja kehittämishankkeen päiväkodissa nousi muun muassa keskustelukäytäntöjen kehittämien ja kumppanuussuhteen syventäminen. Kasvatuskumppanuus asettaa päivähoidolla uusia osaamishaasteita, jotka liittyvät esimerkiksi työntekijän omien uskomusten ja toiminnan kriittiseen tarkasteluun sekä uusien taitojen harjoitteluun.

Vuonna 2004 toteutettiin Rauman seudulla tutkimus, jonka avulla haluttiin selvittää, miten kasvatuskumppanuus näkyy käytännön varhaiskasvatustyössä, millaisia etuja ja ongelmia kasvatuskumppanuudesta seuraa sekä millaiseksi lastentarhanopettajat kokevat nykyisten vanhempien ja päiväkodin välisten yhteistyömuotojen ja kasvatuskumppanuuden välisen suhteen. Tutkimuksen toteutustapa oli laadullinen teemahaastattelu. Tutkimukseen osallistuneet kokivat kasvatuskumppanuuden ilmenevän avoimena, luontevana ja vuorovaikutuksellisenä yhteistyönä, jolle on luonteenomaista luottamuksellisuus. Kasvatuskumppanuudella saatavia etuja tutkimuksen mukaan on kasvatuksen johdonmukaisuus kotona ja hoitopaikassa, myönteinen kasvatusilmapiiri sekä lapsen kokonaisvaltainen tunteminen. Ristiriitoja koettiin aiheuttavan vanhempien ja kasvattajien erilaiset näkökulmat lapsen edusta sekä kasvatussuhteen muuttuminen ystävyys-suhteeksi. Tutkimukseen osallistuneet lastentarhanopettajat kokivat toteutetun yhteistyön vastaavan kasvatuskumppanuutta varsin hyvin – yksisuuntaisesta vuorovaikutuksesta nähtiin edenneen kumppanuudelle tyypilliseen tasavertaiseen ja avoimeen keskusteluun ja yhteistyöhön. Vanhempainilloista toivottiin kuitenkin vapaamuotoisempia ja toiminnallisia yhteistapahtumia. Tutkimukseen osallistuvat näkivät kasvatuskumppanuuden edellytykseksi päivähoidon menestykseen, hyvään yhteistyöhön sekä lapsen ”onnellisuuteen”. Kasvatuskumppanuutta kuvattiin myös myönteiseksi, tavoitteelliseksi ja tasavertaiseksi yhteistyöksi. (Myöhänen, Kallio & Viitanen 2005, 19-21.)

Karilan (2005, 46) mukaan suomalainen kasvatuskumppanuuden ajatus liittyy varsin saumattomasti kansainvälisestäikin vallalla olevaan varhaiskasvatuksen ja varhaispedagogiikan tulkintaan – julkisten instituutioiden toiminta halutaan yhdistää kiinteäksi kokonaisuudeksi perheiden antaman kotikasvatuksen kanssa. Karila toteaa tutkimuskirjallisuuteen paneutumisensa perusteella kuitenkin, että niin tutkijoilla kuin käytännön tekijöillä on vielä paljon tehtävää. Tämän tutkimuksen kautta haluan tuoda kansainvälistä näkökulmaa vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Seuraavana esittelen tutkimukseni tarkoituksen sekä tutkimusongelmat.

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat

Tutkimuksellani halusin selvittää, millaisia näkemyksiä saksalaisilla ja suomalaisilla varhaiskasvattajilla on vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja sen tarpeesta sekä millaisena he kokevat oman roolinsa ja ammattitaitonsa tämän yhteistyön kannalta. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös selvittää, mitkä ovat yhteistyön tavoitteet ja toteuttamiskeinot päiväkodeissa Seinäjoella ja Berliinissä ja vertailla näitä keskenään.

Halusin kartoittaa kahden eri maan varhaiskasvattajilla näkemyksiä ja kokemuksia yhteistyöstä, koska uskoin aiheen eroavan aikaisemmista vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä käsittelevistä tutkimuksista sekä tuovan vaihtelevuutta tutkimusmateriaaliin ja lisäävän näin näkökulmia tutkittavana olevaan ilmiöön. Kahden eri maan yhteistyön vertaileminen auttoi myös minua tutkijana näkemään ilmiön selkeämmin.

1. Minkälaisia näkemyksiä saksalaisilla ja suomalaisilla varhaiskasvattajilla on vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä ja sen tarpeesta?
2. Millaisia näkemyksiä saksalaisilla ja suomalaisilla varhaiskasvattajilla on omasta roolistaan ja ammattitaidostaan vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön näkökulmasta?
3. Kuinka saksalaiset ja suomalaiset varhaiskasvattajat toteuttavat yhteistyötä vanhempien kanssa omassa työssään?

3 VARHAISKASVATUSTA KAHDESSA KULTTUURISSA

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta tavoitteena edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista. Ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu on lapsen huoltajilla ja yhteiskunnan tehtävä on varhaiskasvatuspalveluiden avulla tukea lapsen kotikasvatusta. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista, 2002, 9.) Varhaiskasvatuksessa asiakkaina ovat sekä lapsi että aikuinen (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 118).

Materiaalin tutkimukseeni olen kerännyt Seinäjoella ja Berliinissä ja tässä luvussa esittelen lyhyesti Seinäjoen ja Berliinin raamit varhaiskasvatukselle. Varhaiskasvatus on pääpiirteissään molemmissa paikoissa samanlaista, mutta jotkin eriävät piirteet voivat vaikuttaa ja näkyä tutkimustuloksissani. Saksan liittotasavalta muodostuu 16 osavaltiosta, joilla kaikilla on laaja itsenäinen valtiollinen vastuu ja pitkä historia (Saksan osavaltiot [viitattu 9.6.2010]), minkä vuoksi myös varhaiskasvatuksessa Saksan eri osavaltioissa on eroavaisuuksia. Tutkimuksessani käsittelen vanhempien ja päiväkodin välistä yhteistyötä Berliinin osavaltiossa, minkä vuoksi esittelen tässä Saksan varhaiskasvatuskulttuuria vain Berliinin osavaltiossa. Seinäjoen varhaiskasvatusta ohjaavat samat lait ja asiakirjat kuin koko Suomea.

3.1 Varhaiskasvatusta Seinäjoella

Suomessa varhaiskasvatuspalvelut kuuluvat osaksi lapsi- ja perhepalveluita ja lapsiperheiden tukijärjestelmää. Myös niille lapsille, jotka eivät ole päivähoidossa, on tarjolla erilaisia palveluita esimerkiksi erilaisen avoimen toiminnan kautta. Lasten päivähoido on peruspalvelua ja se rahoitetaan pääosin yhteiskunnan varoista. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 97-98.)

Kuntien tulee järjestää päivähoitoa siinä määrin kuin tarve kunnassa edellyttää. Vanhempainvapaan päätyttyä on kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla oikeus kunnan järjestämään päivähoitoon. Vaihtoehtoisesti vanhemmat voivat valita lapsen hoidon järjestämiseksi yksityisen hoidon tuen tai alle 3 – vuotiaalle kotihoidon tuen. Lakisääteisten palveluiden lisäksi kunnat järjestävät monenlaista iltapäivä- ja leikkikerhotoimintaa. (Lasten päivähoito, 2.9.2008.) Päivähoitolain mukaan lapsen huoltajilla on myös oikeus valita lapselleen joko osa- tai kokopäivähoito (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 98).

Päivähoitolaissa on säännökset muun muassa päivähoidon toimintamuodoista. Eri päivähoitomuodot ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito, kolmi-perhepäivähoito, vuoro- ja avoin leikkitoiminta, esiopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminta. Kunnan lisäksi varhaiskasvatuspalveluita voivat myös tuottaa yksityiset palveluntuottajat, esimerkiksi seurakunnat tai järjestöt. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 98.)

Päiväkodissa toteutetaan tavoitteellista varhaiskasvatusta päivähoitoa varten tarkoitetussa tilassa, johon kuuluu myös piha-alue. Perhepäivähoito sen sijaan tapahtuu hoitajan kodissa, lapsen omassa kodissa tai erikseen suunnitellussa ryhmäperhepäiväkodissa. Ryhmäperhepäivähoidossa kaksi hoitajaa voi hoitaa yhdessä kahdeksaa lasta sekä kahta osapäiväistä esiopetukseen osallistuvaa lasta kodinomaisissa tiloissa. Yksi hoitomuoto on myös kolmi-perhepäivähoito, jossa hoitaja voi hoitaa kolmen perheen lapsia heidän omissa kodeissaan vuoroviikoin. Lapsi voi saada myös vuoro- ja avointa leikkitoimintaa kotona oleville lapsille ja heidän vanhemmilleen esimerkiksi leikkikerhojen, leikkipuistojen ja avointen päiväkotien muodossa. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 99.)

Vuotta ennen peruskoulun aloittamista lapsella on oikeus maksuttomaan esiopetukseen, jota tarjotaan päiväkodeissa ja kouluissa. Sen tarkoituksena on edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Siirtyessään kouluun lapsella on oikeus toiseen luokkaan asti tai erityisoppilailla kaikkien vuosiluokkien ai-

kana osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan. Toiminnalla halutaan turvata lapselle ehyt ja monipuolinen koulupäivä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 99.)

Seinäjoella kunnan järjestämiä päivähoitopalveluita tarjotaan päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa ja perhepäivähoidossa ja se voi olla osa- tai kokopäivähoitona tai vuorohoitona. Päivähoidon piiriin lukeutuu myös avoin päiväkotitoiminta, leikkikenttätöiminta sekä koululaisten aamu- ja iltapäiväkerhotoiminta. (Meirän Vasu 2007, 5.)

3.2 Varhaiskasvatusta Berliinissä

Saksan lähihistoria on vaikuttanut ja vaikuttaa edelleen paljon varhaiskasvatukseen Saksassa ja Berliinissä (OECD Country Note 24.11.2004, 12). Berliini jakautui aikaisemmin Itä- ja Länsi-Berliiniin, joissa idässä vallitsi sosialismi ja lännessä demokratia. Entisessä sosialistisessa Itä-Saksassa molempien vanhempien odotettiin käyvän töissä ja lapsilla oli oikeus päivähoitopaikkaan 12 kuukauden iästä alkaen. Päiväkodeissa työskenteli koulutettuja varhaiskasvattajia ja päivähoiton ajateltiin olevan kotikasvatusta täydentävää palvelua. Entisessä Länsi-Saksassa äidillä oli sen sijaan vahva kasvattajan rooli ja lapset kasvatettiin yleensä kotona. 3-vuotiaasta kouluikäisyyteen asti lapsilla oli mahdollisuus osa-aikaiseen päivähoitopaikkaan ja ala-asteiässä koulupäivät päättyivät puoleenpäivään, jonka jälkeen äidit hoitivat lapsiaan kotona. Päivähoitopalvelut olivat perhettä tukevia palveluita. Nykyisessä Saksassa ja Berliinissä näkemyserot lasten päivähoitoa kohtaan ovat puolin ja toisin tasoittuneet, esimerkiksi entisen Itä-Saksan puolella äidit jäivät useammin lapsia kotiin hoitamaan ja entisen Länsi-Saksan puolella naisten työssä käyminen on lisääntynyt. (OECD Country Note 24.11.2004, 12.)

Saksan lain mukaan jokaisella kolme vuotta täyttäneellä lapsella on oikeus päivähoitopaikkaan kouluikäiseksi asti. Alle kolmevuotiaille sekä kouluikäisille lapsille on varattu päivähoitopaikkoja tarpeen mukaan. Päivähoitopaikan saamiseen vaikuttaa lapsen iän lisäksi myös vanhempien työ- ja koulutustilanne. (Sozialgesetzbuch Aches Buch Kinder- und Jugendhilfe §24.) Saksa jakautuu liittovaltioihin ja jokai-

nen liittovaltio määrittää lisäksi omat lakinsa, esimerkiksi päivähoitomaksuista, Saksan liittotasavallan lakien puitteissa.

Saksassa on tarjolla monenmuotoista päivähoitoa ja se kattaa lapsen hoidon, koulutuksen ja kasvatuksen maksimissaan 14 – vuotiaaksi asti. 3-6 – vuotiaiden päivähoito kuuluu perusopetuksen piiriin ja sen vuoksi sillä on korkeampi status kuin muulla päivähoitolla. Yleisin päivähoiton muoto ovat päiväkodit ja ne ovat yleensä jaettu lapsiryhmien mukaan kolmella eri tavalla - alle 3 -vuotiaiden (Krippe) ja 3-6 – vuotiaiden (Kindergarten) päiväkoteihin sekä kouluikäisten (Hort) iltapäiväkerhoihin. Päiväkodit voivat olla myös esimerkiksi ikäintegroituja, jolloin päiväkodissa on lapsia jokaisesta ikäryhmästä. Päivähoitopaikat tarjoavat yleensä sekä puoli- että kokopäivähoitopaikkoja. (OECD Early Childhood Policy Review 2002-2004, 8-10 .)

Saksassa vapaaehtoistyöllä on pitkät perinteet, mikä näkyy myös päivähoitopalveluissa - suuren osan varhaiskasvatuspalveluista tuottavat vapaat palveluntarjoajat (freie Träger) ja kunnan itse tuottamia palveluita on melko vähän. Saksalle ominaista muuhun Eurooppaan verrattuna on se, että suurin yksityinen palveluntuottaja ovat protestanttiset tai katoliset seurakunnat. Seurakuntien palvelut ovat yleensä kaikille avoimia, mutta etusijalla ovat perheet, jotka maksavat kirkollisveroa. (OECD Country Note 24.11.2004, 28.)

Berliinissä lapsi on mahdollista laittaa päivähoitoon jo 8 viikon iässä ja hoitoa on mahdollista saada lapsen kouluikäisyyden loppuun. Erilaisia päivähoiton muotoja lapsille ovat perhepäivähoito (Kindertagespflege), 8 -viikkoisesta 3 –vuotiaille tarkoitettu päiväkotit (Krippe), 3- 6 –vuotiaiden päiväkotit (Kindergarten) ja peruskoulu (Grundschule). (Kinderbetreuung in Berlin 2005, 3.)

Berliinissä perhepäivähoitaja voi hoitaa enintään kolmea lasta joko kotona tai poikkeustapauksissa myös lapsen perheen kotona. Jos perhepäivähoitajalla on pelkästään hoitoon tarkoitettu tila, hoidossa olevia lapsia saa olla enintään kahdeksan. Yleensä perhepäivähoito on suunnattu alle 3 –vuotiaille lapsille, mutta pelkästään hoitoon tarkoitettussa tilassa voidaan hoitaa myös lapsia kouluikäisyyteen asti tai poikkeuksellisesti myös tätä vanhempia lapsia.

Päiväkodit jaetaan Berliinissä 8 -viikkoisesta 3 –vuotiaalle lapsille tarkoitettuihin (Krippe) ja 3-6 –vuotiaalle lapsille tarkoitettuihin (Kindergarten) päiväkoteihin, mutta monissa päiväkodeissa lasten ikäjakauma kattaa sekä alle että yli 3 –vuotiaita lapsia. Useimmat päiväkodit ovat myös ikäintegroituja ja lapsiryhmät ovat avoimia. Berliinissä erikoinen päiväkotimuoto on vanhempien hallinnoimat päiväkodit (Elterninitiativ) - lasten vanhemmat ovat itse perustaneet päiväkodin, vastaavat sen hallinnoimisesta sekä osallistuvat usein itse esimerkiksi siivoukseen ja ruoanlaittoon. Berliinissä on myös jonkin verran yrityksiä, jotka tuottavat työntekijöidensä lasten tarvitsemat päivähoitopalvelut (OECD Country Note 24.11.2004, 29).

4 VANHEMPIEN JA PÄIVÄKODIN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Tässä luvussa tarkastelen, miten vanhempien ja päiväkotien välinen yhteistyö määritellään niin Seinäjoen kuin Berliinin päiväkodeissa, miten se rakentuu sekä mitkä ovat sen tavoitteet, lähtökohdat ja lainsäädäntö. Lisäksi tarkastelen yhteistyötä Bronfenbrennerin ekologisen teorian näkökulmasta.

4.1 Vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön määritelmä

Seinäjoella. Eri aikakausina vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten välistä vuorovaikutusta on tarkasteltu erilaisista näkökulmista ja siitä on käytetty Suomessa erilaisia käsitteitä kuten yhteistyö, tukeminen ja viimeisimpänä kumppanuus (Karila 2006, 92). Kasvatuskumppanuudelle määriteltiin merkitys ja sisältö vuosina 2002-2003 valtioneuvoston päivähoiton linjauksissa sekä valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa (Juusola 7-8 /2006). Myös Seinäjoen alueen päiväkodeissa käytetään termiä kasvatuskumppanuus.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 31) kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa määritellään vanhempien ja henkilöstön tietoisiksi sitoutumiseksi toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseksi. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät lapselle kahden tärkeän tahon, vanhempien ja varhaiskasvattajien, tiedot ja kokemukset ja nämä yhdessä luovat parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (2002, 17-18) vanhemmat ja varhaiskasvatuksen henkilöstö nähdään lapsen kasvun, kehittymisen ja oppimisen tukemisessa kumppaneina. Lasten, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien kasvatuksellinen kumppanuus, vuo-

rovaikutus ja yhteistyö on hyvän varhaiskasvatuksen olennainen osa. Kasvatuskumppanuus ei kuitenkaan ole päämäärä vaan keino tehdä hyvää varhaiskasvatustyötä (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 118). Kasvatuskumppanuus määritellään eri osapuolten tasavertaiseksi vuorovaikutukseksi, jossa vanhempien ja henkilökunnan erilainen asiantuntemus ja tietämys yhdistyvät (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 18).

”Kasvatuskumppanuus uudistaa päivähoitoa” (Kaksplus 7-8/2006) artikkelissaan Juusola kuvaa kasvatuskumppanuuden olevan kodin ja päivähoidon välinen silta, joka kannattelee lapselle tärkeintä suhdetta eli suhdetta omiin vanhempiin. Lapselle läheisten aikuisten toimiva yhteistyösuhde kannattelee lapsen siirtymistä ja elämistä kodin ja päivähoidon kasvuympäristöissä (Kasvatuskumppanuus 18.5.2010). Kasvatuskumppanuus voidaan yhdistää siis myös kontekstuaalisuuden näkökulmaan, jossa korostetaan ympäristöjen välistä yhteistyötä (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen, 2009, 118). Kontekstuaalisuuden näkökulmaa tukee myös Leinon (2007, 51) näkökulma, jonka mukaan kasvatuskumppanuus on kodin ja päiväkodin jaettu kasvatustehtävä. Jaetulla kasvatustehtävällä hän tarkoittaa keskustelemista lapsesta päivittäin sekä tavoitteiden sopimista yhteisen arvopohjan luomiseksi.

Berliinissä. Saksan kielisessä kirjallisuudessa vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä on käytetty monia eri käsitteitä muun muassa vanhempaintyö (Elternarbeit), yhteistyö (Zusammenarbeit), kasvatuskumppanuus (Erziehungspartnerschaft) sekä koulutus- ja kasvatuskumppanuus (Bildungs- und Erziehungspartnerschaft). Tutustuessani vanhempien ja päiväkodin välistä yhteistyötä käsittelevään tutkimusmateriaaliin ja -kirjallisuuteen huomasin, että Saksassa käytetyt termit vaihtelivat osavaltioittain, mikä johtuu siitä, ettei varhaiskasvatusta ohjata valtakunnallisesti niin kuin Suomessa vaan osavaltioittain, jolloin myös käytetty terminologia vaihtelee. Berliinin osavaltion informaatio-ohjauksessa käytetään käsitteitä yhteistyö vanhempien kanssa sekä kasvatuskumppanuus (ks. esim. Das Berliner Bildungsprogramm für die Bildung, Erziehung und Betreuung von Kindern in Tageseinrichtungen bis zu ihrem Schuleintritt). Suuressa osassa päiväkodeista yhteistyöstä käytetään termiä vanhempaintyö (Elternarbeit). Haastatteluita tehdesäni huomasin myös, ettei kasvatuskumppanuus –käsitettä tunnettu.

Bernitzken ja Schlegelin (2004, 11) mukaan vanhempaintyö (Elternarbeit) kuuluu keskeisimpiin sosiaalipedagogisiin työtapoihin ja vanhempien myötävaikutus palveluihin on menestyksekkään pedagogisen työn perustana. Textorin (2006, 99) mukaan vanhempaintyö (Elternarbeit) on kasvatuskumppanuutta vanhempien ja kasvattajien välillä sekä molemmin puolista, avointa, luottamuksellista ja tiivistä yhteistyötä yhteisessä lapsen kasvatuksessa. Textor (2010) huomauttaa kuitenkin, ettei kumppanuutta työntekijän ja vanhemman välillä voi verrata esimerkiksi kumppanuuteen miehen ja naisen tai lapsen ja vanhemman välillä. Kasvatuskumppanuudessa suhde on väljä ja heikko, koska mahdollisuuksia tiiviiseen kanssakäymiseen ja keskusteluihin ei ole. Kasvatuskumppanuuteen muun kumppanuuden tavoin kuuluu toisen osapuolen tunteminen ja hänen kanssaan keskustelu.

4.2 Yhteistyön lähtökohdat, tavoitteet ja lainsäädäntö

Seinäjoella. Kasvatuskumppanuuden lähtökohta on lapsen tarpeet ja hyvinvointi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 31) mukaan kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista ja sitä ohjaamassa ovat lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on, että lapsi toimijana sekä oman elämänsä kokijana tulee kokonaisvaltaisesti nähdä, ymmärretyksi ja kannatelluksi (Kaskela & Kekkonen 2006, 17).

Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana on myös vanhempien kasvattajanoikeuksien toteutuminen. Vanhemmilla on oikeus saada osallistua oman lapsensa kodin ulkopuoliseen varhaiskasvatukseen sekä sen suunnitteluun ja arviointiin (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 17-18). On tärkeää, että vanhempien toiveet, näkemykset ja mielipiteet sisällytetään alusta alkaen osaksi lapsen varhaiskasvatuspolun toteuttamista ja suunnittelua. Tavoitteena on myös vanhempien ja kasvattajien kohtaamisten asteittainen syveneminen, mikä on mahdollista silloin, kun hoito- ja kasvatushenkilöstön ammatillinen asiantuntemus ja vanhempien oman lapsensa tuntemus ovat aidossa dialogissa keskenään. Kasvatuskumppanuudessa lapsen asiat ja elämäntilanteet päivähoitossa ja kotona tulevat jaetuksi kunnioittavassa, tasavertaisessa ja avoi-

messa vuoropuhelussa. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 13, 17.)

Yhtenä kasvatuskumppanuuden tavoitteena on myös tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen erityisen tuen tarve ja yhdessä etsiä sopivat toimintatavat lapsen tukemiseksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31).

Suomessa varhaiskasvatusta ohjataan sekä valtakunnallisilla että kuntien omilla asiakirjoilla. Valtakunnallisesti varhaiskasvatusta ohjataan päivähoitolain- ja asetuksen, varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden avulla. Kunnallisessa ohjauksessa asiakirjojen ja strategioiden nimet vaihtelevat. Erilaisia asiakirjoja ovat kuntien varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat, yhden tai useamman kunnan yhdessä laatima varhaiskasvatussuunnitelma sekä esiopetuksen suunnitelma, yksikön varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsen varhaiskasvatus- ja esiopetuksen suunnitelma. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8-9.)

Päiväkodin ja vanhempien kasvatusyhteistyöstä sekä vanhempien tukemisesta on lain puitteissa säädetty melko vähän. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa linjauksissa sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa vanhempien tukemisesta, yhteistyöstä ja kasvatuskumppanuudesta on määritelty tarkemmin.

Suomessa vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu. Kotikasvatusta ovat tukemassa yhteiskunnan tarjoamat varhaiskasvatuspalvelut. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 9.) Lain lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (8.4.1983/361) mukaan lapsen huoltajia ovat lapsen vanhemmat tai henkilöt joille lapsen huolto on uskottu siihen asti kunnes lapsi täyttää kahdeksantoista tai avioituu sitä ennen. Huoltajan velvollisuus on turvata lapsen kehitys ja hyvinvointi laissa säädetyllä tavalla. Huoltajalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta sekä muista henkilökohtaisista asioista ottaen huomioon kuitenkin lapsen mielipiteen lapsen iästä, kehitystasosta sekä asian laadusta riippuen. Huoltaja edustaa lasta tämän henkilökohtaisissa asioissa, jollei laissa ole toisin säädetty.

Lain lapsen päivähoidosta (19.1.1973/36) 2 §:ssä määritellään lapsen päivähoiton tavoitteet. Päivähoiton tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoiton tulee myös omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioiden suotuisa kasvuympäristö. Laissa veloitetaan myös, että uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. Lapsen tasapainoinen kehitys vaatii vanhempien ja hoitohenkilöstön tiivistä yhteistyötä.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten (2002, 7, 12, 18) yhtenä erityisenä painopisteenä on vanhempien ja henkilöstön kasvatuskumppanuus. Tavoitteena on, että kaikissa lapsiperheille tarkoitetuissa palveluissa sisäistettäisiin ja otettaisiin käyttöön lapsi- ja perhelähtöiset tavoitteet, toimintatavat sekä yhteistyökäytännöt. Asiakirjassa lasten päivähoito linjataan keskeiseksi vanhempien kasvatustehtävän tukemisen muodoksi. Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tulisi olla kumppaneita lapsen kasvun, kehittymisen ja oppimisen tukemisessa. Valtakunnallisten varhaiskasvatuksen linjausten mukaan vanhempien tulee saada myös osallistua lapsensa kodin ulkopuoliseen varhaiskasvatukseen sekä sen suunnitteluun ja arviointiin. Varhaiskasvatuksen täytyy vahvistaa vanhempien mahdollisuutta muodostaa omaehtoisia vuorovaikutuksen ja tuen ryhmiä sekä vaikuttaa varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Varhaiskasvattajan tehtäväksi kasvatuskumppanuuden näkökulmasta nähdään, että työntekijä luo edellytykset kodin ja päivähoiton yhteistyölle, vahvistaa vanhempien osallisuutta siihen sekä tukee vanhemmuutta ja kodin kasvatustyötä sekä ohjaa tarvittaessa lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmien käyttöön ja tiedottaa niiden toiminnasta.

Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa (2005, 31-33) henkilöstön vastuuksi määritellään yksikön varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen yhteistyössä vanhempien kanssa. Henkilöstön katsotaan olevan vastuussa myös kasvatuskumppanuuden sisällyttämisestä perhekohtaisesti luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta. Vanhemmille tulee järjestää muun muassa mahdollisuuksia kasvatuskeskusteluihin sekä oman lapsen osalta että yhdessä muiden vanhempien ja koko

henkilöstön kanssa. Yksittäisen lapsen varhaiskasvatus perustuu henkilöstön ja vanhempien yhdessä laatimaan varhaiskasvatussuunnitelmaan ja sen tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioon ottaminen järjestettäessä toimintaa. Kasvatuskumppanuuden yhdeksi tavoitteeksi on määritelty myös vanhempien keskinäisten yhteistyön muotojen ja tapojen edistäminen.

Valtioneuvoston linjausten ja valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta on valmisteltu Seinäjoen kaupungin oma päivähoiton varhaiskasvatussuunnitelma. Päivähoiton varhaiskasvatus- sekä esi- ja perusopetuksen suunnitelma muodostavat yhdessä lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista edistävän kokonaisuuden. Jokaisessa Seinäjoen kaupungin päiväkodissa on myös laadittu oma varhaiskasvatussuunnitelma täydentämään kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa. Se sisältää yksikön varhaiskasvatuksen, hoidon ja opetuksen lähtökohdat ja niiden toteutumisen arjen käytännöissä. (Meirän Vasu 2007, 3, 5.)

Berliinissä. Vanhemmat ovat lähes aina lapselle läheisimpiä ja tärkeimpiä henkilöitä, minkä vuoksi myös päiväkodin tärkeimpiä kumppaneita tuettaessa lapsen kasvua ja kehitystä (Das Berliner Bildungsprogramm für die Bildung, Erziehung und Betreuung von Kindern in Tageseinrichtungen bis zu ihrem Schuleintritt 2003, 81). Vanhempien tulisi kumppanuuden toisena osapuolena kertoa avoimesti kuinka lapsi käyttäytyy kotona, millainen perheen elämäntilanne on ja mitkä ovat vanhempien kasvatustavoitteet ja –metodit. Päiväkodin henkilöstön taas tulisi tehdä avoimesti päiväkodin arki ja toiminta tutuksi kertomalla päivän kulusta, kasvattajien kasvatustavoitteista ja –metodeista, kuinka kasvattaja toimii vaikeissa tilanteissa ja kuinka vanhempien oma lapsi toimii ryhmässä, kuinka hän kehittyy ja onko hänellä vaikeuksia joissain asioissa. Avoin vuoropuhelu synnyttää luottamusta ja kunnioitusta, mikä vaikuttaa myös lapseen positiivisesti. (Erziehungspartnerschaft [viitattu 20.8.2010].) Myös säännöllinen tiedonvaihto ja vanhempien ottaminen aktiivisesti mukaan päiväkodin toimintaan tavoitteena lapsen kasvuprosessin johdonmukainen ja yhtenevä tukeminen ovat tärkeitä asioita vanhempien ja päiväkodin keskinäisessä yhteistyössä (Bildungs- und Erziehungspartnerschaft zwischen Eltern und Kindertageseinrichtungen 2009, 34).

Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena ei ole pelkästään tiedon vaihtaminen puolin ja toisin lapsen käyttäytymisestä, kehityksestä ja kasvatuksesta - kasvattajat ja vanhemmat yrittävät sovittaa myös kasvatustavoitteensa ja – meto- dinsa yhteen luodakseen raamit lapsen kasvuprosessille ja tukeakseen toisiaan kasvatustehtävässään. Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on muodostaa sidos ja jatkumo kodin ja päiväkodin välille ja näin tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvuprosessia. (Erziehungspartnerschaft [viitattu 20.8.2010].)

Saksan perustuslain kuudennen pykälän toisen kohdan sekä Sozialgesetzbuch Aches Buch Kinder- und Jugendhilfe 1 §:n, mukaan lapsen hoito ja kasvatusta ovat määritelty vanhempien luonnollisiksi oikeuksiksi ja ennen kaikkea velvollisuuksiksi. Vanhempien kasvatustehtävää valvoo ja tukee yhteiskunta. (L 27.12.2003 & L.23.5.1949.) Koska laissa on määritelty lapsen vanhemmilla olevan luonnollinen oikeus ja velvollisuus koskien lapsen hoitoa ja kasvatusta, ei päiväkodin henkilöstö voi olla ottamatta vanhempien toiveita ja näkemyksiä huomioon (Textor 1997).

Lailliset perusteet kasvatuskumppanuudelle määrää Sozialgesetzbuch Aches Buch Kinder- und Jugendhilfe, jonka 22 §:ssä säädetään lasten päivähoidosta, sen tehtävistä sekä yhteistyöstä vanhempien kanssa. Päivähoidon tehtäviin kuuluu lapsen hoidosta, opetuksesta ja kasvatuksesta huolehtiminen ja palveluiden täytyy vastata niin kasvatuksellisesti kuin järjestelyiltään lapsen ja perheen tarpeita. Päivähoidon yhtenä tehtävänä on kotikasvatuksen tukeminen sekä täydentäminen. Päivähoidon henkilöstön täytyy toimia yhdessä lasten huoltajien kanssa tavoitteena lapsen hyvinvointi ja kasvatusprosessin jatkuvuus. Työntekijöiden tulisi myös palveluita toteuttaessaan ottaa huomioon lapsen hyvinvointi ja tehdä työtä lapsen huoltajien kanssa. Lapsen huoltajilla on myös oikeus osallistua päiväkodissa tehtävien päätösten tekoon. (L 27.12.2003.) Koska päiväkodin henkilöstö on velvoitettu ottamaan palveluita toteuttaessaan huomioon lapsen hyvinvointi ja yhteistyö vanhempien kanssa, heidän täytyy yrittää päästä dialogiin vanhempien kanssa, jotta vanhempien toiveet ja näkemykset voisivat tulla kuulluksi (Textor 1997).

Laissa määritellyistä päivähoitoon tehtävistä ja palveluista säättää tarkemmin osavaltion laki, joka vaihtelee osavaltiosta riippuen. (L 27.12.2003). Berliinin osavalti-

on päiväkotien toimintaa säätelevän lain (L 23.6.2005) 14 §:ssä säädetään vanhempien osallisuudesta. Päivähoidon työntekijöiden on varmistettava yhteistyö vanhempien kanssa ja henkilökunta on velvoitettu tiedottamaan säännöllisesti vanhemmille heidän lapsensa kehityksestä. Vanhempien tutustumista päivähoitopaikkaan, heidän läsnäoloaan lapsen tutustuttamisvaiheessa päiväkotiin ja vanhempien osallistumista yhteisiin hankkeisiin on lain mukaan tuettava. Päiväkoteja koskevan lain mukaan vanhemmat tulee ottaa mukaan päätöksentekoon niin päiväkodin konseptiin liittyvissä kysymyksissä kuin organisatorisen ja kasvatuksellisen työn toteutuksessa ja erityisesti silloin, jos päätöksistä tai toimenpiteistä seuraa kustannuksia vanhemmille. Päivähoidon työntekijöiden tulee keskustella vanhempien kanssa kasvatuksellisen työnsä lähtökohdista, tavoitteista ja toteuttamistavoista.

Jos päiväkodissa on yli 45 lasta, päiväkoti velvoitetaan kerran vuodessa järjestämään vanhempainkokous, jossa valitaan vanhempien joukosta edustajat (Elternvertreter) vanhempainneuvostoon (Elternausschuss) vuodeksi kerrallaan. Vanhempainneuvosto välittää tietoa muille vanhemmille sekä osallistuu päiväkodin päätöksentekoon edustaen kaikkia päiväkodin vanhempia. Eri alueiden päiväkodit muodostavat yhdessä myös aluevanhempainneuvostoja, johon osallistuu vanhempainedustaja joka päiväkodista. Nuorisovirasto (Jugendamt) on velvollinen tiedottamaan sekä kuulemaan vanhempainedustajia aluevanhempainneuvostossa. Tämän lisäksi aluevanhempainneuvostosta valitaan vielä osavaltion vanhempainneuvosto, jota hallituksen edustajat tiedottavat sekä kuulevat. Kaikissa Berliinin osavaltioissa vanhempien ja päiväkodin on myös yhdessä allekirjoitettava kirjallinen päivähoitosopimus, jossa vanhemmat ja päiväkoti hyväksyvät edellä mainitut lainsäädännölliset velvoitteet, hyväksyvät oikeutensa ja velvollisuutensa, esimerkiksi oikeuden osallistua päiväkodin päätöksentekoon ja päiväkodin aukioloaikojen noudattamisen, sekä hyväksyvät sopimuksen irtisanomissäännöt. (L 23.6.2005.)

Lain ohella Berliinin osavaltiossa on aloitettu vuonna 2004 Suomen varhaiskasvatussuunnitelman perusteita vastaava kehitysohjelma. Berliner Bildungsprogramm -ohjelman keskeinen tavoite on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista koulun aloittamiseen asti sekä auttaa kouluun siirtymistä. Ohjelma määrittelee myös raa-

mit lasten ja vanhempien kanssa tehtävälle työlle ja auttaa kasvattajia tukemaan lasta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti sekä valmistamaan koulua varten. (Das Berliner Bildungsprogramm 2003, 6-9). Berliinin päiväkotien tulee ottaa toimintansa perustaksi Berliner Bildungsprogrammin tavoitteet.

4.3 Yhteistyön rakentumisen periaatteet

Seinäjoella. Kasvatuskumppanuuden tulee rakentua kuulemisen, kunnioituksen, dialogisuuden sekä luottamuksen periaatteiden pohjalle (Kasvatuskumppanuus 18.6.2010).

Kuuleminen ei ole ensisijaisesti taito vaan suhde toiseen ihmiseen, jossa asetetaan kuulemaan toisen asiaa, ajatuksia ja puhetta. Aito kuunteleminen on eläytyvää, keskittynyttä ja läsnä olevaa ja se näyttäytyy aitona kiinnostuksena, empaattisuutena ja rehellisyytenä. Kuuleminen vaatii turvallisen ja myönteisen ilmapiirin ja sen, että kuuntelija haluaa ja uskaltaa ottaa vastaan sen, mitä toisella on sanottavana. Kuuntelemisesta tekee haasteellista ennakkoaavistus siitä, että puhujan asia on syyttävä, negatiivinen tai erimielinen kuin kuulijalla. Kasvatuskumppanuuden keskeinen periaate on kuulluksi tuleminen, koska se on aina eheyttävä kokemus. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

Jokainen ihminen haluaa tulla hyväksytyksi sellaisena kuin on. Kunnioittavassa suhteessa toista ihmistä arvostetaan ja hänet hyväksytään. Arvostava asenne ilmenee ajatuksina ja tätä kautta tekoina kuten avoimuutena ja myönteisyytenä toista ihmistä kohtaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.) Karilan (2005) mukaan toisen kumppanuusosapuolen kunnioittaminen merkitsee usein erilaisten käsitysten ja elämäntapojen kunnioittamista. Suomessa päivähoitoa käyttää subjektiivisen oikeuden myötä koko ikäluokka, minkä takia vanhemmissa on edustettuna laaja kirjo erilaisten kasvatuksellisten ajattelutapojen kirjo. Päivähoidon henkilöstö on oletettavasti ajattelutavoiltaan muuhun väestöön verrattuna yhtenäisempi ryhmä, mikä näkyy keskiluokkaisimpina, turvallisuushakuisimpina ja perhekeskeisimpinä ajattelutapoina. Näiden erilaisten ajattelutapojen takia työntekijöillä on haaste tiedostaa

omat uskomuksensa ja ymmärtää niiden heijastuminen arjen vuorovaikutustilanteisiin. Näkemykset siitä, ketkä ovat hyviä vanhempia ja sopivia kumppaneita, syntyvät ihmisten omista arvostuksista. Samoin se, millä tavoin päiväkodin työntekijät arvottavat vanhempien kasvatuskäsityksiä, heijastelee heidän omia arvomaailmojaan. Kaskelan ja Kekkonen (2006, 34) mukaan kuuntelemisen kautta voidaan oppia hyväksymään, ymmärtämään ja kunnioittamaan toista ihmistä ja toimimalla ja puhumalla avoimesti ja rehellisesti osoitetaan toiselle kunnioitusta.

Dialogi toteutuu tasa-arvoisessa puheessa, jossa molempien tietämys on yhtä arvokasta ja tärkeää. Dialogisessa vuoropuhelussa eri mieltä oleminen, suorapuheisuus ja rehellisyys ovat mukana, sillä keskustelu rakentuu toisen osapuolen kuulemiselle ja kunnioittamiselle. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38.) Silloin kun työntekijä siirtyy asiantuntijälähtöisestä tiedottamisesta kuuntelemaan vanhempien omia tarinoita, kokemuksia ja ongelmanratkaisuja, myös asiakassuhde muuttuu. Työntekijän täytyy antautua roolin, jossa hänen henkilökohtaiset kokemuksensa ja uskomuksensa kohtaavat asiakkaan kokemusten ja uskomusten kanssa ja sen vuoksi työntekijän on myös tunnistettava oma tarinansa ja se, että hänen näkökulmansa on vain yksi monien joukossa. Omiin tunteita ja kokemuksia on hyvä miettiä, jotta ne erottaisi asiakkaan elämäntarinoista niin tietoisesti kuin emotionaalisesti. Oman elämäntarinansa tunteminen auttaa kunnioittamaan myös tarinoita, jotka ovat ehkä vastoin työntekijän omia arvoja. (Kekkonen 2004, 85.)

Kasvatuskumppanuuden yksi keskeinen tavoite on luoda luottamuksellinen ilmapiiri kaikelle työntekijöiden ja vanhempien väliselle vuoropuhelulle. Luottamus vaatii syntyäkseen aikaa, yhteisiä kohtaamisia ja dialogia. Useimmat vanhemmat rakentavat luottamustaan työntekijöihin sen perusteella, kuinka he näkevät työntekijän ja lapsen suhteen. Kun vanhemmat näkevät, kuinka sensitiivinen suhde työntekijällä on lapseen, herättää se luottamusta ja turvallisuutta lapsen hyvästä hoidosta. Vanhempien mahdollisuus vaikuttaa lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen sekä arkiset ja päivittäiset vuoropuhelut lapseen liittyvissä asioissa rakentavat luottamusta ja mahdollistavat yhteisen ymmärryksen lapsesta. Kasvattajan täytyy rohkeasti uskaltaa kertoa vanhemmille omista havainnoistaan. Kuuleva ja kunnioittava tapa ottaa asiat puheeksi herättää luottamusta. Perheet tarvitsevat

ympärilleen kasvatuskumppaneita, jotka ovat aitoja, lämminhenkisiä ja empaattisia. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36- 37.)

Berliinissä. Vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön syntymiseksi on välttämätöntä, että perhe ja päiväkotitoiminta avautuvat puolin ja toisin, hyväksyvät toistensa erilaiset arvot, jakavat koulutus- ja kasvatuseränsä keskenään, ymmärtävät toistensa erilaiset mielipiteet sekä toimivat yhteistyössä lapsen hyvinvoinnin vuoksi. (Bildungs- und Erziehungspartnerschaft zwischen Eltern und Kindertageseinrichtungen 2009, 34).

Kasvatuskumppanuus käy toteen dialogissa (Erziehungspartnerschaft [viitattu 20.8.2010]). Dialogiin pääsemiseksi on tärkeää, että dialogin molemmat osapuolet avautuvat toisilleen, tuovat omat ajatuksensa ja mielipiteensä esiin, kommunikoi- vat selkeästi ja konkreettisesti asioista, kuuntelevat aktiivisesti toisiaan sekä näyttävät ymmärrystä ja empatiaa toista osapuolta kohtaan (Textor 1997).

Päiväkotien asiakkaat eli vanhemmat muodostavat suuren heterogeenisen ryhmän – joukkoon mahtuu muun muassa niin pätkä- ja vuorotyöläisiä, maahanmuuttaja- taustaisia, yksinhuoltajia, erilaisten tilanteiden kanssa kamppailevia niin kuin hyvin menestyviäkin (Rohnke 2008). Yhteistyössä on tärkeää, että työntekijä hyväksyy ja sietää vanhempien ja perheiden erilaisia elämäntyylyjä ja -tilanteita. Työntekijä ei saa missään nimessä arvioida tai tuomita sitä, miten perheet elävät eikä se kuulu hyvään vanhempien kanssa tehtävään työhön. Myös tietty lokeroiminen vaikeuttaa yhteistyötä. Vanhempien täytyy luottamuksen syntymiseksi tuntee, että he tulevat otetuiksi vastaan sellaisina kuin he ovat. (Kast 2010.)

Yhteistyön rakentumiseksi on tärkeää luottamuksen saavuttaminen ja tässä auttaa se, että työntekijät ottavat vanhemmat tosissaan eivätkä arvostele heitä. Tärkeää yhteistyön rakentumiseksi on myös, ettei työntekijä tiedä kaikkea paremmin, vaan on kiitollinen siitä vanhempien luottamuksesta uskoa lapsensa hoito työntekijöille. Silloin, kun vanhemmat huomaavat, että heidän lapsensa voi hyvin päivähoitossa, luo se myös luottamusta vanhempien ja päiväkodin välille. (Kast 2010.)

Tärkeää yhteistyön kannalta on myös se, ettei vanhempia tuomita vaan heitä ymmärretään. Vanhemmat täytyisi ottaa vastaan heidän tilanteensa mukaan. Vanhemmilla on joskus ongelmia, mutta heille on kuitenkin kaikkein tärkeintä heidän lapsensa hyvinvointi – jos vanhempi peruu jälleen kerran tapaamisen, ei asiaa auta, että vanhempaa moititaan, vaan työntekijän tulisi yrittää ottaa vanhemman vaikea tilanne huomioon ja tukea siinä. Tärkeää olisi yrittää kysyä vanhemmalta, miksi hänellä on niin kiire, voisiko työntekijä olla jotenkin avuksi tai vain kysyä haluaisiko vanhempi keskustella asioista. Perheen tilanteen ja näkökulman ymmärtäminen on tärkeää ja se rakentaa myös omalta osaltaan luottamusta. (Kast 2010.)

Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön rakentamisessa työntekijän täytyy olla aito, luotettava ja luottaa vanhemman kykyihin kasvattajana, hyväksyä erilaiset näkökannat asioihin sekä olla lämmin ja empaattinen (Textor 1997).

4.4 Yhteistyö päiväkodin arjessa

Seinäjoella. Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa (Meirän Vasu 2007, 9) kasvatuskumppanuuden konkreettiseksi toiminnaksi määritellään päivittäiset keskustelut, kasvatuskeskustelut henkilöstön kanssa, vanhempainillat sekä yhteiset tapahtumat ja tempaukset.

Perustan vanhempien ja työntekijöiden kumppanuussuhteen kehittymiselle luovat päiväkodin päivittäiset käytännöt. Vanhemmille merkityksellisiä ovat kuulumisten vaihdot lasta tuotaessa ja haettaessa. Henkilöstön toimintatapa näissä tilanteissa luo vanhemmille kuvaa lasten elämästä päivähoidossa. (Karila 2006, 101.) Lapsen hoitopäivän tapahtumien kertominen tarjoaa myös vanhemmalle tilan ja paikan eläytyä ja liittyä siihen osaan lapsen elettyä elämää, jossa vanhempi ei ole itse voinut olla läsnä. Se auttaa myös vanhempia ymmärtämään lasta sekä tallentamaan arvokkaita lapsuusmuistoja. Päivittäinen ja jatkuva vuoropuhelu vanhempien ja kasvattajien välillä avaa tilaa puhua niin tavanomaisista lapsen elämään liittyvistä asioista kuin pulmallisemmista asioista. Liian ongelmakeskeinen puhe ei tuo luottamuksen rakentumista, koska se herättää vanhemmissa helposti varautuneis-

suutta. Lapsesta puhuttaessa sivutaan myös perheen asioita, jotka voivat olla hyvin henkilökohtaisia ja arkaluonteisia. Riittävä työntekijöiden ja vanhempien välinen vuoropuhelu poistaa tulkintoja ja olettamuksia esimerkiksi lapsen ja perheen tilanteesta sekä huolen aiheista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 21, 44, 45.)

Kasvatuskumppanuuden kehittymisen ja syventymisen kannalta vanhempien ja henkilöstön väliset kasvatustalut ovat tärkeitä areenoja. Keskustelujen tahtumat muovaavat kumppanuussuhdetta merkittäväällä tavalla. (Karila 2006, 107.) Ne ovat myös niitä paikkoja, joissa kumppanuussuhde joko mahdollistuu tai estyy (Karila 2005). Tapana on, että vanhempien ja henkilökunnan välillä käydään vähintään kerran vuodessa perusteellisempi keskustelu lapsesta ja lapsen varhaiskasvatuksesta. Ensimmäinen keskustelu käydään yleensä muutaman kuu-kauden kuluttua lapsen päivähoiton alkamisesta. Lapsen liittyvissä kasvatustalutissa on myös tärkeää myönteisen ja kannustavan ilmapiirin luominen. Luottamus päivähoitoon ja kasvattajiin rakentuu useimpien vanhempien mielestä kasvattajan ja lapsen välisistä suhteista sekä siitä millä tavalla kasvattajat välittävät tuntoisuuttaan lapsesta vanhemmille. Kasvattajan tehtävä on havainnoida lasta sekä lapsen kehitystä järjestelmällisesti ja tietoisesti, jolloin hän pystyy välittämään vanhemmille oman tietämyksensä ja ymmärryksensä lapsesta kasvatustalutiden aikana. Mahdolliset lapsen liittyvät huolenaiheet kerrotaan vanhemmille mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 46).

Berliinissä. Suurimman osan päiväkotipalveluista tarjoavat vapaat palveluntuottajat, minkä vuoksi myös yhteistyötä vanhempien kanssa tehdään osittain hyvinkin eri lailla. Seuraavassa esittelen yleisimpiä yhteistyön muotoja Berliiniläisissä päiväkodeissa.

Kasvatuskumppanuuden rakentuminen on prosessi, jonka täytyisi alkaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (Textor 2003). Vanhempien ja päiväkodin välinen tiedonvaihto ja ymmärrys alkavat jo ensimmäisestä keskustelusta lähtien. Jotta vanhemmat voisivat valita omia kuvitelmiaan ja toiveita vastaavan päiväkodin, tulee päiväkotien tehdä avoimesti päiväkodin kasvatuksellinen konsepti vanhemmille tutuksi - ei vain kirjallisesti vaan myös kutsumalla muun muassa vanhemmat tutus-

tumiskäynnille, vanhempainkahviloihin sekä peli-iltapäiviin. Jo tässä vaiheessa vanhemmilla on siis mahdollisuus tavata mahdollinen lapsen tuleva ryhmä ja muodostaa kontakteja. (Das Berliner Bildungsprogramm 2003, 81.)

Ennen päivähoiton aloittamista vanhemmat ja työntekijä keskustelevat syvemmin lapsen päivähoiton aloittamisesta ja työntekijä selittää, kuinka lapsi siirtyy päivähoitoon ja kuinka tärkeä vanhempien ja päivähoiton välinen toimiva suhde ja yhteistyö ovat lapsen kehityksen kannalta. Tässä vaiheessa vanhemmat ja työntekijä vaihtavat tietoa lapsen tavoista, totumuksista ja rituaaleista. He keskustelevat myös vanhempien ja päiväkodin arvoista ja pyrkivät saamaan nämä vastaamaan toisiaan. Keskustelun jälkeen työntekijät pystyvät ottamaan työssään huomioon perheen tapoja, totumuksia ja arvoja. Tärkeää on myös, että lapsen mahdollinen eri äidinkieli tai kaksikielisyys käy ilmi, jotta työntekijä pystyy antamaan tilaa lapsen kielen kehitykselle. (Das Berliner Bildungsprogramm 2003, 81-82.)

Berliinissä lapsen päiväkotiin siirtymiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Jotta lapsen siirtyminen tapahtuisi pehmeästi, otetaan siirtymisessä huomioon monia asioita. Jotta lapsen ja työntekijän välinen suhde voisi kehittyä, täytyy työntekijän ja vanhemman pystyä hyväksymään toisensa. Vanhemman irtipäästämisprosessia ja vaikeuksia täytyy tukea ja erityisesti siirtymävaihekeskustelussa vanhemmalle täytyy välittää tunne ja rakentaa luottamus, että juuri hän pysyy lapsen tärkeimpänä henkilönä – vanhemman ei saa tuntea, että hän menettää lapsensa, koska silloin vanhemman ja työntekijän välille syntyy kilpailutilanne. Siirtymävaihe päiväkotiin kestää niin kauan kuin lapsi tarvitsee aikaa luottaakseen työntekijään ja työntekijä on varma, että pystyy luomaan lapselle turvallisen tunteen vanhempien poissa ollessa. Siirtymävaiheen lopuksi vanhemmat ja työntekijä käyvät ensimmäisessä kehityskeskusteluissa lapsen siirtymiseen liittyviä tunteita ja ajatuksia yhdessä läpi. (Das Berliner Bildungsprogramm 2003, 82.)

Lapsen siirtymävaiheen jälkeinen ensimmäinen kasvat keskustelu luo pohjaa myös tuleville kasvat keskusteluille, joissa vanhemmat ja työntekijä voivat vaihtaa tietoja havainnoistaan, esittää kysymyksiä ja täsmentää kasvatukseen liittyviä ajatuksiaan. (Das Berliner Bildungsprogramm 2003, 82). Keskusteluissa aiheena

ovat lapsen kehitys ja käyttäytyminen niin kotona kuin päiväkodissa, lapsen tarpeet ja mahdolliset erityisen tuen tarpeet. Tärkeää olisi myös keskustella vanhempien ja henkilöstön kasvatustavoitteista ja –tyyleistä ja kuinka ne vastaavat toisiinsa. (Textor 2003.) Keskustelut ovat tärkeä osa lapsen kehityksen ja hoidon yhtenevän suunnan pitämistä ja niitä käydään säännöllisesti. Mitä pienempi lapsi on, sitä nopeampaa on hänen kehityksensä ja keskusteluita tulisi olla myös enemmän – vähintään kerran kaksi vuodessa. (Das Berliner Bildungsprogramm 2003, 82.)

Avoin ja molemminpuolinen tiedon vaihtaminen on tärkeää kasvatuskumppanuuden toteutumiseksi. Vanhemman arvostaminen, tunnustaminen ja vastaan tuleminen ovat pohja sille, että vanhemmat ottavat vastuuta päiväkodin toiminnasta ja sen kehittämistä. Vanhempainneuvosto eli vanhemmista valittu edustusjoukko osallistuu muun muassa päiväkodin kasvatuksellisen konseptin kehittämiseen. Tällaiset päiväkodin demokraattiset rakenteet ovat myös tärkeä esikuva lapselle yhdessä elämisestä ja vaikuttamisesta tasa-arvoisessa yhteiskunnassa. Kaikki kasvatuksellinen työ vaatii vanhempien hyväksynnän saavuttaakseen parhaimman mahdollisen laadun. (Das Berliner Bildungsprogramm 2003, 82.)

Vanhempainillat ovat yksi tärkeä yhteistyömuoto Berliinin päiväkodeissa ja tiedottamisen ja keskustelun lisäksi niissä on usein myös eri luennoitsijoita. Vanhempien ja työntekijöiden yhteistyön myötä myös heidän verkostonsa laajenee ja he voivat yhdessä löytää uusia alan asiantuntijoita luennoimaan muille vanhemmille eri teemoista (Das Berliner Bildungsprogramm 2003, 82). Muita vanhempien ja työntekijöiden yhteistyön tilanteita ovat päivittäiset kohtaamiset, vanhempien tekemä vapaaehtoistyö päiväkodissa, yhteisten juhlien järjestäminen ja päiväkodin toimintaan osallistuminen muun muassa retkillä.

4.5 Vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö ekologisen teorian näkökulmasta

Tässä kappaleessa tarkastelen vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välistä yhteistyötä Bronfenbrennerin ekologisen teorian näkökulmasta. Perustelen tämän

teorian pohjalta sitä, minkä takia vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välinen toimiva yhteistyö on tärkeää.

Bronfenbrennerin luoman ekologisen teorian mukaan lapsen kasvatusta nähdään kaikkien lapsen kasvatukseen osallistuvien henkilöiden välisenä yhteistyöprosessina - lapsi kehittyy vuorovaikutuksessa häntä ympäröivän ympäristön kanssa ja hän toimii samanaikaisesti monessa eri viiteryhmässä. Päivähoidon näkökulmasta ekologinen teoria tarkoittaa sitä, että päivähoitohenkilöstön täytyy ottaa huomioon lapsen kasvatuksessa koko lapsen elinympäristö. (Huttunen 1989, 50-51.)

Pienen lapsen kannalta keskeinen kasvu-ympäristö on lapsen perhe. Lapsen kasvaessa muiksi merkittäviksi kasvu-ympäristöiksi nousevat päiväkotitoiminta, koulu sekä muut ympäristöt, joissa lapsi elää. Bronfenbrennerin teoriassa tarkastellaan lapsen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta neljällä eri tasolla, joita ovat mikro-, makro-, meso- ja eksosysteemi. (Määttä 1999, 77.)

Mikrosysteemi on lapsen välitön ympäristö, jossa hän on itse vuorovaikutuksen aktiivinen osapuoli (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 208). Ekologisen teorian mukaan tärkein kasvu-ympäristö on koti ja perhe, johon lapsella on syvimmat, pysyvimmät sekä jatkuvimmat siteet (Huttunen 1989, 51). Varhaislapsuudessa muita tyypillisiä mikrosysteemejä ovat muun muassa päivähoitopaikka sekä toveripiiri. Jokainen näistä mikrosysteemeistä muodostuu toiminnoista, rooleista ja ihmisten välisistä suhteista ja tärkeää on, kuinka lapsi kokee nämä lähiympäristön piirteet. Bronfenbrennerin mukaan ympäristön piirteet eivät rajoitu pelkästään havaittavaan ympäristöön vaan kehitykseen vaikuttaa myös lapsen tilanteille ja olosuhteille antamat merkitykset. (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 208.)

Kasvatuksen onnistumisen kannalta tärkeintä ekologisen teorian mukaan on lapsen kasvu-ympäristöjen välinen yhteistyö eli *mesosysteemin* toimivuus. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsen kasvatuksesta vastuussa olevat aikuiset ovat vuorovaikutuksessa ja tekevät yhteistyötä keskenään. (Huttunen 1989, 52.) Ekologisen teorian näkökulmasta tarkasteltuna vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö on siis perusteltua, koska lapsen kasvu-ympäristöjen toimivuus vaikuttaa suoraan lapsen

kehitykseen. Huttusen (1989, 52) mukaan esimerkiksi jos koulussa ja kotona arvot ja normit ovat ristiriidassa keskenään, saattaa se aiheuttaa lapsen käytöshäiriöitä. Monesti lapsien ongelmien taustalla on kodin ja päivähoidon erilaiset kasvatuskäytännöt. Ekologisen teorian mukaan lasten käytösongelmat eivät siis johdu lapsista vaan ne ovat osoitus kasvattajien ja kasvuympäristöjen keskinäisestä epäkohdonmukaisuudesta – päivähoidon ja kodin erilaiset odotukset ja vaatimukset saavat lapsen hämilleen ja pakottavat hänet löytämään oman, mahdollisesti ongelmallisen, tapansa reagoida tilanteissa.

Ekologinen teoria siis korostaa kasvattajien keskinäistä yhteistyötä kasvatuksen onnistumisen keskeisenä tekijänä. Yhteistyö ja vuorovaikutus ihmisten välillä synnyttävät sosiaalisia verkostoja ja nämä verkostot toimivat vanhempien tukena heidän kasvatustehtävässään. Yhteistyön ja vuorovaikutuksen vanhemmille antama tuki välittyy sekä formaalisena että informaalisenä tukena. Formaalisella tasolla vanhempien kasvatustyön tukeminen kuuluu päivähoidon tavoitteisiin ja tämä tuki on osoitettu vanhemmille. Tätä tärkeämpää on vanhempien kasvatustyön tukeminen informaalisen eli vapaamuotoisella tasolla. Muun muassa päivähoidon virallisen yhteistyön synnyttämä vanhempien keskinäinen ja vapaamuotoinen vuorovaikutus ja yhteistyö, on informaalista tukemista. (Huttunen 1989, 52-53.)

Lapsen lähiympäristöjä laajemmat systeemit eivät kohdistu suoranaisesti lapseen vaan ne vaikuttavat lapsen kehitykseen välillisesti vanhempien, päivähoitajien ja muiden aikuisten sekä elämänpiiriin kuuluvien aikuisten elämänpiiriin kautta sekä laajemmin yhteiskunnallisten sekä kulttuuristen tekijöiden välityksellä. Kodin ja päivähoidon kasvatustehtävää säätelevät siis nämä laajemmat systeemit ja ne antavat puitteet sekä reunaehdot kotien ja päivähoidon kasvatustyölle. Vanhempien ja varhaiskasvattajien elämän toimivuus, tasapaino ja tyytyväisyys elämään vaikuttavat siihen, kuinka myönteisenä kukin heistä kasvatustyönsä kokee – aikuisten tyytyväisyys ja onnellisuus vaikuttaa myös merkittävästi lasten tasapainoisuuteen sekä psyykkiseen hyvinvointiin. Aikuisten tyytyväisyyttä ja onnellisuutta lisäävät muun muassa perheen aikuisten tyydytystä tuottava keskinäinen suhde, toimivat kodin ulkopuoliset sosiaaliset suhteet sekä myönteinen suhde työhön. (Huttunen 1989, 53.)

5 SOSIONOMIN (AMK) YDINOSAAMINEN VANHEMPIEN JA PÄIVÄKODIN VÄLISESSÄ YHTEISTYÖSSÄ

Osaaminen on yksi asiantuntijuuden ja ammattitaidon ulottuvuus ja se muodostuu työntekijän tiedoista ja taidoista. Jokaisella ammatin tai asiantuntijuuden alueella on löydettävissä ydinosaamisen- tai erityisosaamisen –alue. Nämä osaamisalueet eivät ole pysyviä, vaan ne elävät yhteiskunnan sekä työelämän muutosten mukana, minkä vuoksi koulutuksissa painotetaan eri aikoina erilaista osaamista. (Karila & Nummenmaa 2001, 24.) Tässä luvussa käsittelen sosionomin (AMK) osaamista erityisesti kodin ja päiväkodin välisessä yhteistyössä. Käytän tekstissä käsitettä sosionomi tarkoittaen ammattikorkeakoulusta valmistunutta sosiomia (AMK).

Tast (2005) on lisensiaattitutkimuksessaan tarkastellut sosionomin osaamisprofiilia varhaiskasvatuksessa ammattikorkeakoulun opettajan näkemänä. Hän jakaa sosionomin varhaiskasvatuksen erityisosaamisen 1. teoreettisesti perusteltuun ammatilliseen asiantuntijuuteen, 2. kasvun, tukemisen ja ohjaamisen taitoihin sekä yhteisöllisen työn osaamiseen, 3. perhetyön, lastensuojelun ja erityiskasvatuksen osaamiseen, 4. sosiaalipalvelujärjestelmän tuntemiseen ja palveluohjauksen osaamiseen sekä 5. moniammatillisen yhteistyön sekä johtamisen ja kehittämisen osaamiseen (Tast 2005, 98). Tarkastelen Tastin (2005) määrittelemiä varhaiskasvatuksen osaamisalueita suhteessa vanhempien ja päiväkodin keskinäiseen yhteistyöhön.

Sosionomin *teoreettinen osaaminen* perustuu Tastin (2005, 112) mukaan ekologiseen ja ekokulttuuriseen teoriaan, sosio-konstruktionistiseen ja konstruktionistiseen oppimiskäsitykseen sekä sosiaalipedagogiseen ja sosiaalikulttuuriseen näkökulmaan. Käsittelin edellisessä luvussa ekologista teoriaa ja lapsen kasvuympäristöjen välisen yhteistyön tärkeyttä lapsen kehittymisen kannalta. Sosionomi tietää siis ekologiseen teoriaan perustuvan teoreettisen osaamisensa kautta, että yh-

teistyön tekeminen lapsen vanhempien kanssa on erittäin tärkeää lapsen kehityksen kannalta. Konstruktionismissa korostetaan taas tiedon rakentumista sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (Tast 2005, 112), minkä vuoksi sosionomi ymmärtää voivansa saada vanhemmilta tärkeää tietoa lapsesta. Sosiaalipedagogiikassa persoonaa arvostetaan sinänsä, mutta hänet nähdään myös suhteessa yhteisöön, osallisena sekä subjektina (Tast 2005, 112). Yksi edellisessä luvussa esiin nousut kasvatuskumppanuuden toteutumisen ehto on toisen kumppanuusosapuolen kunnioittaminen, mikä merkitsee erilaisten käsitysten ja elämäntapojen kunnioittamista (Karila 2005, 47). Voidaan siis myös olettaa sosionomin tietävän sosiaalipedagogisen osaamisensa kautta, että lapsen perheen elämäntapojen ja kulttuurin kunnioitus on yhteydessä lapsen edun ja hyvinvoinnin toteutumiseen.

Kasvun tukemisen ja osaamisen taitoihin sekä yhteisöllisen osaamisen taitoihin sisältyy tieto varhaiskasvatuksen tavoitteista, menetelmistä ja sisältöalueista sekä tieto lapsen kasvun ja kehityksen tekijöistä. Tällä alueella sosionomin erityisosaaminen painottuu erityisesti aikuisten, vanhempien ja perheiden kohtaamisen, ohjaamisen ja tukemisen taitoihin sekä yhteisöllisen työn tekemisen taitoihin. (Tast 2005, 114-115.) Sosionomeilla on siis erityistä taitoa kohdata lasten vanhemmat sekä ohjata ja tukea heitä heidän yksilöllisissä tilanteissaan. Yhteistyön yhdeksi tavoitteeksi mainitsin vanhempien kasvatustehtävän tukemisen, mistä sosionomilla on myös erityisosaamista.

Tast (2005, 115-116) esittää sosionomin *perhetyön, lastensuojelun ja erityiskasvatuksen osaamisessa* painottuvan perheiden kanssa tehtävän työn asiantuntijuuden. Sosionomi ymmärtää perheen arjessa vaikuttavien sosiokulttuuristen tekijöiden yhteyden laajempiin yhteiskunnallisiin tekijöihin ja osaa tarkastella perhettä niin yhteiskunnallisesta kuin yhteisön jäsenen näkökulmasta. Koska sosionomi tuntee sosiaalisten ongelmien ylisukupolvellisen piirteen, hän pystyy myös tunnistamaan perheen ongelmia sekä arvioimaan lapsen ja perheen tilannetta perheen omia valintoja kunnioittavalla tavalla sekä etsiä lasta ja perhettä osallistavia ja voimaannuttavia ratkaisuja. (Tast 2005, 115-116.) Yhteistyön kannalta ajateltuna yksi perheiden kanssa tehtävän yhteistyön tarkoitus on tukea ja auttaa vanhempia vaikeissa tilanteissa. Tastin määrittelemän osaamisen perusteella voidaan sanoa,

että sosionomi osaa erityisesti ottaa erilaiset perheet huomioon, tunnistaa ongelmia ja tukea perhettä ongelmien selvittämisessä. Sosionomi osaa Tastin (2005, 115) mukaan myös huolen puheeksi ottamisen ja kasvatuksellisen väliintulon taidot ja hänellä on taitoa asettua ammatilliseksi rinnalla kulkijaksi auttamaan koko perheen sosiaalista selviytymistä sekä kuntoutumista. Nämä kaikki edellä mainitut asiat ovat erittäin tärkeitä tehtäessä yhteistyötä lasten vanhempien kanssa.

Toimiminen moniammatillisissa työryhmissä on sosionomin vahva osaamisalue – jo koulutuksen aikana sosionomit opettelevat tiimityöskentelyä ja verkostotyön periaatteita ja menetelmiä. Sosionomilla on myös *johtamiseen ja kehittämiseen liittyviä taitoja*. (Tast 2005, 117-118.) Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kannalta erityisesti kehittämisen osaaminen on tärkeää muun muassa sen vuoksi, että sosionomilla on mahdollisuus vaikuttaa perheiden kanssa tehtävän yhteistyön kehittämiseen. Sosionomin tiimityöskentelyn taidot auttavat myös toimimaan vanhempien kanssa yhteistyössä niin arjen tilanteissa kuin toiminnan suunnittelussa muun muassa vanhempainneuvostoissa.

Verrattaessa lastentarhanopettajan ja sosionomin erityisosaamista, voidaan todeta lastentarhanopettajien erityisosaamisen painottuvan enemmän kasvatukselliseen työhön, kun taas sosionomin erityisosaaminen keskittyy enemmän perheen kanssa tapahtuvaan kasvatustyöhön sekä moniammatillisen yhteistyön osaamiseen (Viinämäki 2008, 105). Sosionomi näkee siis perheen kanssa tehtävän yhteistyön merkityksen tärkeyden ja hän osaa yhdessä perheen kanssa suunnitella yhteiset tavoitteet lapsen kasvatukselle, mikä oli myös aiemmassa teoriaosuudessa mainitsemani kasvatuskumppanuuden tavoite.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esittelen laadullisen tutkimuksen, käyttämäni tutkimus- ja analysointimenetelmät sekä tämän tutkimuksen kohderyhmän. Yritän myös mahdollisimman selkeästi ja laajasti kuvata tämän tutkimuksen vaiheet, jotta lukijalle muodostuisi kuva, kuinka tutkimus on todellisuudessa toteutettu. Lopuksi pohdin tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta.

6.1 Laadullinen tutkimus

Tutkimukseni tein kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen yksi yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä on haastattelu (Tuomi & Sajavaara 2009, 71) ja niin myös tässä tutkimuksessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada varhaiskasvattajilta mahdollisimman laajasti tietoa heidän kokemuksistaan ja näkemyksistään vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä. Minulle oli myös erityisen tärkeää pystyä tulkitsemaan ja ymmärtämään toimijoita, koska tutkimus tehtiin kahdessa eri kulttuurissa. Laadullinen tutkimus sopi hyvin tutkimuksen luonteeseen, koska se pyrkii kontekstuaalisuuteen, tulkintaan ja toimijoiden näkökulman ymmärtämiseen (Hirsjärvi & Hurme 2000, 22).

Laadullisessa tutkimuksessa kohde ja tutkija ovat vuorovaikutuksessa keskenään, mikä tarkoittaa sitä, että tutkija on mukana luomassa tutkimaansa kohdetta. Tämän takia kaikki haastattelut ovat haastattelijan ja haastateltavan yhteistyön tulosta, koska haastateltava saattaa vahvistaa haastateltavaa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 23.) Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 161) toteavat myös, että laadullisessa tutkimuksessa tutkija ei voi irtautua arvolähtökohdistaan, sillä arvot muovaavat sitä, kuinka pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä. Myös objektiivisuuden saavuttaminen on mahdotonta, koska tietäjä (tutkija) ja se mitä tiedetään kietou-

tuvat tiiviisti toisiinsa. Laadullisen tutkimuksen avulla voimme saada tulokseksi vain siis ehdollisia selityksiä rajautuen johonkin aikaan ja paikkaan. Tutkimuksesta saamiani tuloksia ei voida siis yleistää koskemaan kaikkia Seinäjoen ja Berliinin päiväkoteja vaan ne kuvaavat juuri tutkimuskohteina olleita päiväkoteja tai vain jopa tutkimukseen osallistuneiden päiväkotien työntekijöiden henkilökohtaisia näkemyksiä ja kokemuksia yhteistyöstä. Tutkimukseni tulokset voivat antaa kuitenkin suuntaa siitä, millaista vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö berliiniläisissä ja seinäjokelaisissa päiväkodeissa voi olla.

Sarajärven ja Tuomen (2009, 18) mukaan teorialla on ilmeinen merkitys laadullisessa tutkimuksessa. Tutkimuksen teoriassa eli teoreettisessa viitekehyksessä kuvataan tutkimuksen keskeiset käsitteet ja niiden väliset suhteet sekä tutkimusmenetelmät, tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus. Tämän tutkimuksen teorian eli teoreettisen viitekehysten muodostaa Seinäjoen ja Berliinin varhaiskulttuuri, vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö sekä sosionomin (AMK) ydinosaaminen vanhempien ja päiväkodin välisessä yhteistyössä.

6.2 Teemahaastattelu

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto kootaan luonnollisissa tilanteissa. Tutkimuksessa suositaan myös ihmistä tiedonkeruun välineenä ja menetelmiä, joissa tutkittavien näkökulmat ja ”ääni” pääsevät esille. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 164.)

Haastattelun käyttämisessä tutkimusmenetelmänä on etuna ennen kaikkea sen joustavuus - haastattelijalla voi itse päättää muun muassa esittääkö hän kaikille haastateltaville kaikki suunnitellut kysymykset, onko kysymysten esittämisjärjestys kaikille sama ja pitääkö sanamuotojen olla jokaisessa haastattelussa samat (Tuomi & Sajavaara 2009, 75). Haastattelussa haastateltava on subjekti ja aktiivinen osapuoli ja hänellä on mahdollisuus tuoda itseään koskevia asioita vapaasti esille. Haastattelussa puheeseen voidaan liittää haastateltavan eleet ja ilmeet ja haastateltava voi kertoa tutkittavasta aiheesta laajemmin kuin haastattelijalla olisi osannut

itse kysyä. Haastattelun etuna on se, että saatavien vastauksien selventäminen ja syventäminen on mahdollista. Haastattelussa etuna on myös se, että suunnitellut haastateltavat saadaan yleensä mukaan ja heihin voidaan ottaa yhteyttä myös haastattelun jälkeenkin. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 205-206.)

Monet asiat, joita pidetään haastattelun hyvinä puolina, pitävät sisällään Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 35) mukaan myös ongelmia. Haastatteliijoilta vaaditaan taitoa, kokemusta ja kouluttautumista, jotta aineiston keruuta voitaisiin säädellä joustavasti tilanteen mukaan ja vastaajia myötäillen. Haastattelun katsotaan myös sisältävän monia virhelähteitä, jotka aiheutuvat niin haastattelijasta sekä haastateltavasta. Haastattelun ongelmallisuutta lisää lisäksi sen analysoinnin, tulkinnan ja raportoinnin ongelmallisuus, koska valmiita malleja ei usein ole tarjolla.

Teemahaastattelussa eli puolistrukturoidussa haastattelussa yksityiskohtaisten kysymysten sijaan teemahaastattelussa edetään tiettyjen keskeisten teemojen mukaan. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu, koska teema-alueet ovat kaikille haastateltaville samat, mutta siitä puuttuu strukturoidulle lomakehaastattelulle ominainen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47-48.)

Teemahaastattelussa ei voi kysyä ihan mitä tahansa vaan tarkoituksena on löytää merkityksellisiä vastauksia tutkimusongelmien mukaisesti. Etukäteen valitut teemat perustuvat periaatteessa tutkimuksen viitekehykseen eli ilmiöstä jo tiedettyyn. Teemahaastattelussa teemojen sisältämien kysymysten suhde tutkimuksen viitekehyyksessä esitettyyn vaihtelee kuitenkin riippuen siitä, sallitaanko kokemusperäiset havainnot vai pitäydytäänkö tiukasti vain etukäteen tiedetyissä kysymyksissä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun, koska se on yleinen laadullisen tutkimuksen menetelmä ja koska se on joustava tapa kerätä tietoa. Tässä tutkimuksessa päädyin laatimaan teema-alueittain kysymysrunгон (liite 1), jotta saisin paremmin tietoa tutkimastani ilmiöstä ja jonka avulla minun olisi helpompi tehdä haastatteluja varsinkin vieraalla kielellä. Itse haastattelutilanteessa saatoinkin kuitenkin esittää haastateltavalle tarkentavia kysymyksiä, jättää joitakin kysymyk-

siä pois tai esittää uusia kysymyksiä esiin tulleen aiheen mukaan. Valmiin kysymysrunгон huono puoli oli se, että se saattoi aiheuttaa sen, etteivät jotkin näkökulmat tulleet esiin, koska en osannut kysyä niitä. Tutkimuksen onnistumisen kannalta koin kuitenkin, että valmis kysymysrunko on paras vaihtoehto, koska se oli tukena haastattelussa ja erityisesti saksankieliset haastateltavat saivat haastattelun aikana itse lukea kysymykset, jolloin mielestäni myös kysymys oli helpompi ymmärtää. Lisäksi ajattelin, että aineiston analysointivaiheessa kysymysrunko auttaisi minua tulosten löytämisessä.

Aloitin tutkimuskysymysten suunnittelun ja muotoilun tutustumalla ensin suomalaiseen ja saksalaiseen teoriatietoon, joka käsitteli kasvatuskumppanuutta ja vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Materiaalin löytämisen koin Berliinissä hie-man hankalaksi, minkä vuoksi suurin osa lähteistä on nettilähteitä. Tutustumalla teoriaan syvemmin halusin, että minulle muotoutuisi mahdollisimman laaja käsitys tutkimastani ilmiöstä ja siitä, mitä haluan työlläni tutkia.

Itse kysymysrunko on jaettu neljään osa-alueeseen, joita ovat haastateltavan taustatiedot, kasvatuskumppanuus/ vanhempien kanssa tehtävä työ, kasvatuskumppanuuden/ vanhempien kanssa tehtävän työn toteutuminen varhaiskasvattajan työssä ja päiväkodissa sekä varhaiskasvattajan ammatillisuus toteutettaessa kasvatuskumppanuutta/ vanhempien kanssa tehtävää työtä. Muotoilin ensin kysymykset suomeksi aihe-alueittain (liite 1), jonka jälkeen käänsin kysymysrunгон saksaksi (liite 2). Tämän jälkeen kävin vielä kysymykset läpi äidinkielenään saksaa puhuvan henkilön kanssa, jotta mahdolliset kielioppivirheet saataisiin korjattua kysymysten ymmärrettävyyden ja selkeyden kannalta. Saksankielisessä kysymysrun-gossa on käytetty kodin ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä käsitettä kasvatuskumppanuus (Erziehungspartnerschaft) sekä vanhempien kanssa tehtävä työ (Elternarbeit), koska ajattelin, ettei kaikille berliiniläisille varhaiskasvattajille kasvatuskumppanuuden käsite ole tuttu.

Aineiston tutkimukseeni keräsin Berliinissä ja Seinäjoella. Haastattelut Berliinissä tein heinä-elokuussa ja Seinäjoella syyskuun alussa. Berliinissä en tarvinnut min-käänlaista erityistä lupaa tutkimukselleni vaan kysyin lupaa haastatteluihin suo-

raan päiväkotien johtajilta. Tämän jälkeen sovin haastateltavien kanssa haastattelun ajankohdasta ja paikasta henkilökohtaisesti. Annoin tarvittaessa kysymysrunгон etukäteen tutustuttavaksi, koska halusin saada mahdollisimman paljon tietoa tutkimastani aiheesta. Mielestäni kysymyksiä miettiminen etukäteen tuotti laajempia ja syvempiä vastauksia. Haastatteluun osallistuneista kaksi tutustui kysymysrunkoon etukäteen, kaksi ei kokenut sitä tarpeelliseksi ja yksi erityisesti kieltäytyi tutustumasta siitä, koska hänen mielestään vastaukset tulee aidommin ja luotettavammin esiin, jos niitä ei mieti liikaa. Haastatteluista neljä käytiin päiväkodissa ja yksi työntekijän kotona. Kesän jälkeen päiväkoteihin tulevat uudet lapset, minkä vuoksi työntekijöillä oli kiire, ja kaksi haastattelua jouduin käymään ulkona lasten leikkiessä ympärillä. Yhden haastatteluista tein päiväkodin puutarhassa päiväkodin sulkemisen jälkeen ja yhden rauhallisessa tilassa päiväkodissa. Haastattelut kestivät noin puolesta tunnista puoleentoista tuntiin.

Suomessa hain tutkimuslupaa haastatteluille Seinäjoen kaupungin päivähoidon päälliköltä. Seinäjoella soitin päiväkoteihin ja esittelin tutkimukseni aiheen sekä tiedustelin olisiko päiväkodeissa vapaaehtoisia haastateltavia. Haastateltavien löydyttyä, sovimme haastattelun ajankohdasta ja paikasta puhelimen välityksellä ja kerroin tutkimukseni aiheen vielä uudelleen. Kaikki haastattelut tein rauhallisissa henkilökunnan tiloissa päiväkotien aukioloaikana. Haastattelut kestivät noin 40 minuutista tuntiin.

Ennen haastattelun alkua kerroin kaikille haastateltavilleni, mistä opinnäytetyössäni ja haastattelussa on kysymys. Kerroin myös vaitiolovelvollisuudestani sekä sitä, että haastattelun aikana varhaiskasvattajat voivat keskeyttää minut ja kertoa myös asioista, joita en kysynyt. Sain kaikilta haastateltavilta luvan haastatteluiden äänittämiseen, vaikka jotkin jännittivätkin sitä aluksi. Haastattelun aluksi kysyin haastateltavien taustatiedot, jonka jälkeen siirryimme itse teema-alueisiin. Haastattelut etenivät teema-alueiden ja kysymysrungon mukaan, mutta esitin myös tarkentavia kysymyksiä sekä kysymyksiä, jotka tulivat mieleeni haastattelun edetessä. Joissakin vastauksissa sain myös vastauksen johonkin toiseenkin kysymykseen enkä kysynyt näitä enää uudelleen. Erityiseksi teemahaastattelun eduksi koin sen, että pystyin tarkkailemaan samanaikaisesti haastateltavien ilmeitä ja eleitä – erityisesti

vieraalla kielellä toimiessa pystyin paljon paremmin ymmärtämään haastateltavaa jo hänen ilmeistään ja jos huomasin jonkin kysymyksen epämukavaksi, pystyin siirtymään toiseen kysymykseen. Kaikki haastateltavat olivat motivoituneita ja tunnelma oli leppoisa. Haastattelutilanteissa yritin rajoittaa oman puheeni määrää, pyrin kuuntelemaan tarkasti haastateltavia ja ymmärtämään heidän sanomansa. Jos en ymmärtänyt, mitä haastateltava tarkoitti, pyysin haastateltavaa tarkentamaan vastausta tai kysyin ymmärsinkö jonkin asian oikein.

6.3 Aineiston koko ja tutkimuskohde

Tutkimuskohteeni oli päiväkotien työntekijät Seinäjoella ja Berliinissä. Haastattelin tutkimukseeni molemmissa kaupungeissa viittä lasten kanssa työskentelevää työntekijää eli yhteensä haastateltavia oli kymmenen.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 85) mukaan laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin vaan niissä pyritään kuvaamaan muun muassa jotain ilmiötä, ymmärtämään tiettyä toimintaa sekä antamaan jollekin ilmiölle teoreettisesti mielekäs tulkinta. Tämän vuoksi laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että henkilöiltä, joilta tietoa kerätään, tietäisivät tukittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai heillä olisi kokemusta asiasta. Tiedonantajien hankinta täytyykin olla harkittua.

Berliinissä haastattelut tein neljässä eri päiväkodissa, joista yhdestä osallistui kaksi työntekijää - varhaiskasvattaja (Erzieherin) ja esiopettaja (Vorschulerzieherin). Muut haastatteluihin osallistuneet olivat varhaiskasvattajia. Päiväkodit pyrin valitsemaan harkinnanvaraisesti, jotta mukana olisi toisistaan poikkeavia päiväkoteja aineiston monipuolistamiseksi. Yksi päiväkoti tarjosi palveluitaan 3-6 –vuotiaille lapsille ja muut myös tätä nuoremmille lapsille. Päiväkodeista kolme oli evankelisluterilaisten ja yksi katolisen kirkkoyhteisön hallinnoimia. Lisäksi päiväkodit sijaitsivat kahdessa eri kaupunginosassa ja olivat lapsimäärältään erisuuruisia. Mielestäni tutkimuksessani on erityisesti huomioitava se, että haastatteleman työntekijät työskentelivät sellaisissa kaupunginosissa tai alueilla, jossa sosiaaliset ongelmat eivät ole kärjistyneet ja joista yhtä voisi erityisesti luonnehtia varakkaamman väes-

tön asuttamaksi kaupunginosaksi. Jos tutkimusaineistoa olisi kerätty esimerkiksi alueilla, joille sosiaaliset ongelmat ovat erityisesti kasaantuneet, olisivat työntekijöidenkin kokemukset yhteistyöstä varmasti olleet huomattavasti erilaisia.

Seinäjoella haastattelin viittä eri työntekijää kolmessa eri päiväkodissa. Tutkimukseen osallistuneista 4 oli varhaiskasvattajaa ja yksi esiopettaja. Kaikki päiväkodit olivat kunnan ylläpitämiä ja ne vaihtelivat lapsimäärältään 35 paikasta noin sataan paikkaan. Yksi päiväkodeista oli mukana Kaste-hankkeessa, mikä vaikutti mielestäni myös saamaani haastatteluaineistoon kyseisessä päiväkodissa.

6.4 Tutkimusaineiston analysointi

Tässä tutkimuksessa käytin aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä, joka on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä. Tutkimuksen tarkoitus ja määritetyt tutkimusongelmat määrittävät sen, mihin aineistossa kiinnitetään huomiota. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.)

Aloitin tutkimusaineiston analysoimisen lukemalla valmiiksi litteroidun aineiston muutaman kerran huolellisesti läpi. Tämän jälkeen aloin merkitä korostuskynällä sanoja ja lauseita, jotka mielestäni olivat tutkimusongelman kannalta merkittäviä. Tutkimusongelmien kannalta tärkeiden sanojen ja lauseiden löytämistä helpotti haastatteluja varten tekemäni kysymysrunko, jossa kysymykset olivat jaettu tutkimusongelmien mukaan. Analysoidessani tekstiä en kuitenkaan tyytynyt pelkästään etsimään vastauksia tiettyjen kysymysten alta vaan koko aineistosta.

6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tuomen ja Sarajärven (2009, 131) mukaan ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisen perustan muodostavat ihmisoikeudet. Tutkittavan suojaan kuuluu, että tutkija selvittää osallistujille tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit, osallistujat osallistuvat tutkimukseen vapaaehtoisesti ja osallistujan tulee tietää, mistä

tutkimuksessa on kyse. Tutkittavien suojaan kuuluu myös, ettei tutkittaville aiheuteta vahinkoa, tutkimustietojen tulee olla luottamuksellisia eikä tutkimuksesta saatua tietoa luovuteta eteenpäin tai käytetä muuhun kuin luvattuun tarkoitukseen ja että osallistujat jäävät nimettömiksi. Tässä tutkimuksessa pyrin noudattamaan tutkittavan suojaan liittyviä seikkoja tarkasti. Etsiessäni haastateltavia tutkimukseen kerroin aina, mistä tutkimuksessa on kyse ja millä menetelmillä tutkimusta toteutetaan. Kaikki osallistujat osallistuivat haastatteluihin vapaaehtoisesti. Painotin myös sitä, että kerätty aineisto on vain minun käyttööni, haastatellut pysyvät anonyymeinä, tutkimuksen jälkeen haastattelunauhat ja litteroinnit tuhotaan ja että kerättyä aineistoa käytetään vain tähän tutkimukseen.

Hyvä tieteellinen käytäntö on tieteellisen hyväksyttävyyden, sen luotettavuuden ja tulosten uskottavuuden edellytys. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkija noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioinnissa, soveltaa eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus-, ja arviointimenetelmiä sekä on avoin julkaistessaan tutkimuksensa tuloksia ja ottaa huomioon muiden tutkijoiden työn ja saavutukset. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu myös, että tutkimus on raportoitu yksityiskohtaisesti. (Suomen Akatemian tutkimuseettiset ohjeet 2003, 5-6.) Tutkimuksen eri vaiheissa pyrin huolellisuuteen ja tarkkuuteen tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioimisessa. Tutkimusaineiston keruussa käytin teemahaastattelua ja tulosten analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä, jotka ovat yleisesti käytössä laadullisessa tutkimuksessa. Lainatessani muiden tekstiä olen aina ilmoittanut tekijän nimen ja pyrkinyt tarkkuuteen lähdeviitteissä. Olen myös pyrkinyt kertomaan selkeästi ja yksityiskohtaisesti tutkimuksen eri vaiheista.

Tutkimusten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat, minkä vuoksi kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta. Puhuttaessa tutkimuksen reliiabeliudesta tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta. Validiudella tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on haluttu tutkia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.) Tässä tutkimuksen reliiabeliudesta kertoo esimerkiksi se, että alussa esittelemäni Myöhäsen, Kallion ja Viitasen (2005, 19-21) tekemä tutkimus kasvatuskumppanuudesta on tuottanut tämän tutkimuksen kans-

sa hyvin samansuuntaisia tuloksia silloin, kun on kysytty samoja asioita. Tämän tutkimuksen validiutta voidaan perustella muun muassa sillä, että tutkimuksen avulla on saatu vastaukset niihin kysymyksiin, joita tutkimuksella haluttiin myös tutkittavan.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus riippuu aina tietyissä määrin, siitä kuinka oikein tutkija on ymmärtänyt tutkimukseen osallistuneita henkilöitä ja onko hän osannut tulkita heidän sanomisensa oikein (Sarajärvi & Tuomi 2002, 70-71). Tutkimusaineistosta puolet keräsin vieraassa kulttuurissa ja haastattelut suoritin muulla kuin omalla äidinkielelläni, minkä takia voidaankin pohtia sitä, kuinka paljon vieraan kielen käyttäminen on vaikuttanut haastattelutilanteissa toisen osapuolen ymmärtämiseen, aineiston suomentamiseen sekä tulkintaan. Mielestäni oma saksan kielen taitoni on hyvä, eikä minulla ollut vaikeuksia haastattelutilanteissa, tekstin litterointi- tai suomennusvaiheessa. Kuitenkin oma äidinkieleni ei ole saksa, minkä vuoksi olen voinut ymmärtää jotkin sanat ja sanonnat eri tavalla kuin haastateltava on ne tarkoittanut. Suomenkielisen aineiston keruu- ja tulkintavaiheessa minulla ei ollut ongelmia ja uskon tulosten olevan luotettavia.

Tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkimuksen tarkka raportointi – miten tutkimusaineisto on koottu ja raportoitu (Tuomi & Sarajärvi 2009, 141). Tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt lisäämään tutkimukseni luotettavuutta kertomalla tutkimusraportissani selkeästi ja yksityiskohtaisesti tutkimusaineiston kokoamisesta ja analysoinnista.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tulokset edeten tutkimusongelmien mukaan. Ensimmäisenä esittelen tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden taustatiedot. Tämän jälkeen esittelen päiväkodin työntekijöiden näkemyksiä vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä ja sen tarpeesta, työntekijöiden näkemyksiä omasta roolistaan ja ammattitaidostaan yhteistyössä sekä yhteistyön toteutumista työntekijän omassa työssä ja päiväkodin toiminnassa. Esittelen tulokset aina ensin Berliinin osalta, jota seuraa tulokset vastaaviin tutkimusongelmiin Seinäjoella.

Syvennän tutkimuksen tuloksia käyttäen suoria lainauksia haastatteluista. Berliinissä tekemäni haastattelut on merkitty tunnistein Sa1...Sa5 ja Seinäjoella toteutetut Su1...Su5. Saksankieliset lainaukset olen suomentanut suoraan tekstiin. Jos olen jättänyt turhaksi katsomiani ilmauksia tai asiaa pois lainauksista, merkitsen sen tekstissä "...” ottaen kuitenkin huomioon, ettei haastateltavan alkuperäistarkoitus muutu.

7.1 Tutkimukseen osallistuneiden taustatiedot

Berliinissä haastatteluihin osallistuneet olivat 39 – 59 –vuotiaita naisia. Neljä oli koulutukseltaan ammattikoulutasoisia kasvattajia ja yksi ammattikorkeakoulusta valmistunut sosiaalipedagogi. Työurien pituudet vaihtelivat 16 vuodesta 25 vuoteen ja kaikki olivat työskennelleet vain yhdessä päiväkodissa uransa aikana. Yksi haastatelluista työskenteli esiopettajana ja muut lapsiryhmissä joiden iät vaihtelivat 5 –kuukautisesta 2 –vuotiaaseen, 2-6 -, 3-5 – ja 4-6 –vuotiaaseen.

Myös Seinäjoella tutkimukseen osallistuneet olivat kaikki naisia ja he olivat 32 – 48 –vuotiaita. Kahdella oli opistotasoinen lastentarhanopettajankoulutus ja muilla

joko lastenhoitajan, lähihoitajan tai sosionomin (AMK) koulutus. Työssäolovuodet vaihtelivat seitsemästä vuodesta reiluun 20 vuoteen. Toisessa päiväkodeista, jossa tein kaksi haastattelua, työntekijät olivat olleet molemmat töissä 23 vuotta. Toisessa päiväkodissa, jossa myös tein kaksi haastattelua, työntekijät olivat olleet vuodesta puoleentoista vuoteen. Yksi haastatelluista oli esiopettaja ja muut työskentelivät ryhmissä, joissa lapset olivat iältään 1-3 –, 1-5 – ja 3-5 –vuotiaita.

7.2 Kasvattajien näkemykset vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä ja sen tarpeesta

Berliinissä. Berliinissä haastatteluihin osallistuneiden näkemykset vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä olivat kaikki hyvin samansuuntaisia. Yhteistyön keskeiseksi syyksi aineistosta nousi yksimielisesti lapsen hyvinvointi ja etu.

...lapset ovat siinä oikeastaan tärkein. (Sa1)

Yhteistyössä tärkeänä nähtiin myös vanhempien arvojen, tapojen ja toiveiden huomioiminen sekä molemminpuolinen ja päivittäinen tiedonvaihto lapsesta.

...minulle on tärkeää, että vaihdetaan tietoa eli, että puhutaan siitä, mikä on tärkeää. Minä kerron, mikä minulle on tärkeää lapsen kasvatuksessa ja he (vanhemmat) kertovat, mikä heille on tärkeää. (Sa3)

Vanhempien toiveiden ja tarpeiden tunteminen koettiin tärkeäksi, jotta ne voitaisiin huomioida lapsen kasvatuksessa päiväkodissa. Arvojen ja tapojen ei tarvitse kuitenkaan olla täysin samanlaisia, vaan tärkeintä on lapsen kokema turvallisuudentunne, kun kotona ja päiväkodissa kasvatus on samansuuntaista. Vanhempien kanssa jokapäiväisessä keskustelussa pysyminen koettiin tärkeänä ja sen avulla koettiin myös, että vanhempi ja työntekijä pystyvät oppimaan toisiltaan ja auttaa näkemään asiat eri tavalla.

Haastatellut näkivät tärkeänä, että yhteistyössä päiväkodin arvot ja toiminta tehdään vanhemmille tutuksi. Tällä tarkoitettiin vanhempien hyvää tiedottamista siitä,

mitä heidän lapsensa tekevät päiväkodissa ja mitä lapsille tapahtuu päivän aikana. Jokapäiväisen keskustelun ja lapsen päivästä kertomisen avulla koettiin myös päästävän hyvin keskusteluun ja vuorovaikutukseen vanhempien kanssa.

...on todellakin tärkeää, että vanhempia tiedotetaan hyvin, jotta heillä on käsitys ja ajatus siitä, mitä heidän lapsilleen tapahtuu... tiedottaminen niin toimintaan liittyvissä kuin myös yksittäisen lapsen kohdalla... (Sa2)

Haastateltavien puheessa avoimuus ja luottamus yhteistyön perustana korostuivat. Avoimuudella tarkoitettiin sitä, että vanhemmilla on aina mahdollisuus kääntyä työntekijöiden puoleen, päiväkotitoimi ja perhe jakavat avoimesti tietoa keskenään sekä vanhemmilla on mahdollisuus osallistua toimintaan ja päätöksentekoon. Luottamus yhteistyösuhteessa sekä rohkeus kritiikin saamiseen ja antamiseen koettiin työtä helpottavaksi tekijäksi. Muina yksittäisinä yhteistyötä helpottavina asioina pidettiin vanhempien ymmärrystä ja tukea, jatkuvaa vuorovaikutusta, vanhempainneuvoston toimintaa, sekä vanhempien kiinnostusta yhteistyötä kohtaan. Yhteistyötä vaikeuttavina asioina pidettiin sitä, että vanhemmat kieltäytyvät näkemästä perheen tai lapsen ongelmia, jolloin myös yhteistyösuhde huononee.

Se vaikeuttaa, kun vanhemmat eivät vain halua nähdä, kun he aina vain ajattelevat tekevänsä kaiken oikein, ... eikä heillä ei ole ongelmia. He eivät halua aluksi näyttää, että ehkä jotain kuitenkin on. (Sa1)

Yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta kaikki päiväkodin työntekijät kokivat, että vanhempien kanssa tehdään tarpeeksi yhteistyötä. Enemmistön mielestä vanhemmat ovat myös valmiita yhteistyöhön ja he haluavat tietää asioista.

...vanhemmille on tärkeää saada tietää, kuinka me työskentelemme täällä, mikä on meille tärkeää ja mille me annamme arvoa... vanhemmat ovat erittäin avoimia ja he miettivät varmasti paljon asioita...(Sa3)

Vanhempien osallistuminen päiväkodin toimintaan koettiin aktiivisena ja vanhempainneuvoston kautta heillä on myös mahdollisuus vaikuttaa. Muutama haastateltu mainitsi, että yhteistyön ylläpitäminen vanhempiin on työntekijän vastuulla ja heidän täytyy olla aktiivisia vanhempien suuntaan. Muista näkökulmista poiketen

yhden haastateltavan mielestä vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä on aina liian vähän, mihin hän näki syynä ajan puutteen.

Seinäjoella. Myös Seinäjoella tutkimukseen osallistuneiden mielestä yhteistyön lähtökohta on lapsen hyvinvointi.

No tietenkin sen lapsen parhaaksi. (Su4)

Yhteistyössä koettiin tärkeänä vanhempien kanssa käytävä päivittäinen keskustelu lapsen asioista. Erään haastatellun mielestä keskustelua ei kuitenkaan käydä joka päivä vaan tarpeen vaatiessa. Yhteistyön avulla pyritään vaihtamaan perheiden ja päiväkodin ajatuksia ja arvoja lapsen kasvatuksesta sekä muodostamaan niistä yhdessä yhteinen linja lapsen kasvatukseen. Eräs haastatelluista mainitsi kuitenkin, ettei täysin yhtenäisen kasvatuslinjan saavuttaminen ole aina mahdollista.

...me tutustutaan mikkä on niinku vanhempien tyyli ja niinku odotukset ja semmonen niinku kasvatuseriaatteet. ...meillä on täällä tietysti omat tapamme ja systeemimme, et saadaan ne niinku natsaamaan yksiin (Su1)

Voi olla jonkin lapsen kohdalla tietysti, että täällä onkin ihan eri tavat kuin kotona. Ettei sitä saada silleen niinku saumattomasti...(Su1)

Seinäjoella kerätyssä aineistossa nousi erittäin vahvasti esiin oman äitiyden kokemus yhteistyössä. Sen nähtiin auttavan lapsen vanhempien näkökulmaan asettumisessa ja heidän tunteidensa ymmärtämisessä. Empaattisuus ja toisen kanssa myötäeläminen koettiin myös yhteistyötä helpottavina asioina. Muutamat kertoivat yhteistyötä helpottavan lisäksi, jos heti alusta asti pystyy luomaan hyvän vuorovaikutussuhteen. Avoimuus ja luottamus liitettiin yleisesti yhteen yhteistyön sujumisen kanssa.

...sekin auttaa, että on itte hoitaja, jolla on lapsia, ja sitte pystyy vertaamaan niinku itteki niitä tunteita, että mitä kaikkia haasteita itteki on kokenu. (Su3)

Yhteistyötä vaikeuttavista tekijöistä selkeimmin esille nousivat vanhempien taipu-

mus kieltää ongelmat sekä vanhempien ajan tai kiinnostuksen puuttuminen. Yhden mielestä yhteistyötä vaikeuttaa, jos työntekijä itse ei pysty eläytymään vanhemman rooliin.

...perheellä on joitain pahempiakin ongelmia, et sit jos kaikki ei halua nähdä tai jakaa taas meidän kanssa. (Su4)

...vanhemmilla on kiire, että ei niin kiinnosta tai ne ei jaksa... (Su2)

Vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön riittävyys jakoi haastateltujen mielipiteet. Muutaman mielestä yhteistyötä tehdään tarpeeksi, mutta enemmistön mielestä sitä saisi olla enemmänkin. Aineisosta nousi esille yhteistyön kaipuu, mutta toisaalta päiväkodin työntekijät eivät halua rasittaa kiireisiä vanhempia lisäämällä yhteistyötä. Yksi haastatelluista koki vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön lisääntyvän ja hän toivoi myös lisää aikaa aloituskeskusteluihin.

Yhteenveto keskeisistä asioista Berliinissä:

- Yhteistyön tarkoitus lapsen hyvinvointi ja etu
- Vanhempien kasvatuservojen, -tapojen ja toiveiden huomioiminen kasvatuksessa, päivittäinen tiedonvaihto lapsesta, yhteinen linja kasvatuksessa
- Päiväkodin toiminnan ja lapsen päivän tekeminen vanhemmille tutuksi
- Helpottaa molemminpuolin avoimuus, luottamus ja rohkeus kritiikkiin
- Yhteistyötä vaikeuttaa, jos vanhemmat kieltävät ongelmat
- Vanhempien kanssa tarpeeksi yhteistyötä ja vanhemmat ovat aktiivisia

Yhteenveto keskeisistä asioista Seinäjoella:

- Yhteistyön lähtökohta lapsen hyvinvointi
- Tärkeää myös vanhempien kanssa käytävä päivittäinen keskustelu lapsesta
- Tiedonvaihto ajatuksista ja arvoista, yhteinen linja kasvatukseen
- Yhteistyötä helpottaa äitiyden kokemus, avoimuus ja luottamus
- Vaikeuttaa ongelmien kieltäminen tai jos vanhemmilla ei ole kiinnostusta
- Yhteistyötä toivotaan enemmän, mutta vanhempia ei haluta rasittaa

7.3 Kasvattajan näkemykset omasta roolistaan ja ammattitaidostaan vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön näkökulmasta

Berliinissä. Kaikkien haastateltujen näkemykset omasta roolistaan yhteistyössä ja lapsen kasvatuksessa olivat hyvin samansuuntaisia. Kaikkein selkeimmin esille nousi oman roolin näkeminen vanhempien kasvatustehtävän tukijana sekä ammattilaisena, mutta kuitenkin vanhempien kanssa tasavertaisena. Yhteistyössä työntekijät eivät halunneet korostaa omaa ammattilaisuuttaan. Ammattilaisuus nähtiin enemmänkin näkökulmana ja mahdollisuutena tarjota neuvoja erityisesti vaikeissa tilanteissa kuin asettumisena vanhemman yläpuolelle. Vanhemman ja työntekijän erilaisten näkökulmien koettiin myös auttavan näkemään asiat uudella tavalla ja huomaamaan helpommin ongelmia.

...minulla on ammattitaitoa tästä konkreettisesta kasvatuksellisesta työstä... näen kuitenkin vaivaa, että kaikki täällä ovat samalla silmien korkeudella siihen nähden, että he ovat vanhempia, heillä on kasvatusoikeus, he päättävät, se on selvää. Minun työni täällä on olla perheiden tukija ja se on minulla vahvasti mielessä. (Sa2)

Osa kasvattajista koki olevansa usein hieman niin kuin vanhempien terapeutteja, koska vanhemmat kertovat ja avautuvat henkilökohtaisista lapseen liittymättömistä asioista. He eivät kuitenkaan kokeneet tätä negatiivisena asiana vaan näkivät roolinsa vanhempien tukijana tärkeänä.

Vanhemmat kertovat joskus henkilökohtaisista asioista, jolloin tunnen oloni todella kuin terapeutiksi... he eivät selviä lapsen kanssa, perhetilanteessa on jotain, vanhemmat harkitsevat eroa... sen vuoksi vanhempien kanssa tehtävä työ on tärkeää. (Sa1)

Kaikki päiväkodin työntekijät kokivat oman osaamisensa vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön näkökulmasta riittäväksi. Haastatteluissa korostui kuitenkin se, että itsensä lisäkouluttamista pidetään erittäin tärkeänä. Kaikki työntekijät olivat saaneet hiljattain koulutusta vanhempien kanssa tehtävään työhön päiväkodin laadunarvioinnin kautta, joka kuuluu Berliinin osavaltion kehittämisohjelmaan.

...katsoa, mikä muuttuu..., koska mielestäni tietyt yhteiskunnalliset

muutokset täytyy huomioida... sen vuoksi tarvitaan varmasti lisäkoulutusta... (Sa2)

Haastateltavien mielestä omien kasvatustietojen sekä tunteiden ja ajatusten pohtiminen on tärkeää, koska työtä ei voi tehdä samalla tavalla kaikkien kanssa. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista koki toimivansa arjessa melko rutiinilla, mutta pohtivan asioita haastavissa tilanteissa enemmän. Muutamat haastateltavista korostivat tiettyä ammatillisen otteen tai etäisyyden pitämistä vaikeissa tilanteissa.

Oma avoimuus koettiin omaksi vahvuudeksi yleisesti. Muutamat kokivat vahvoiksi puolikseen myös nopean puheeksi ottamisen. Heikkouksien kohdalla vastauksissa oli enemmän hajontaa ja vastaukset liittyivät enemmän persoonallisiin ominaisuuksiin kuin ammatillisen osaamisen puuttumiseen. Esimerkiksi eräs haastateltava koki omaksi heikkoudeksi herkän luonteensa.

Haastatellut kuvasivat heidän ja vanhempien välistä yhteistyösuhdetta useimmiten avoimeksi ja ystävälliseksi, mutta enemmistölle oli tärkeää säilyttää tietty ammatillisuus eivätkä he halunneet ystävystyä vanhempien kanssa. Osa työntekijöistä teititteli kaikkia asiakkaita ja osa riippuen suhteen syvyydestä. Työntekijöiden suhde vaihteli vanhemmista riippuen.

Vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen oli kaikille melko helppoa. Suurin osa korosti puheeksi ottamisen helpottuvan työvuosien myötä, mutta että keskusteluihin pitää valmistautua ja sanoja miettiä etukäteen. Myös tiettyä empaattisuutta ja luottamuksellisen ilmapiirin luomista keskustelutilanteissa pidettiin tärkeänä. Yksi työntekijöistä koki puheeksi ottamisen helppouden riippuvan vanhempien suhtautumisesta. Yksi koki, että hyvässä kumppanuussuhteessa vaikeatkin asiat on helppo ottaa puheeksi.

Tunteiden nähtiin kuuluvan vanhempien kanssa tehtävään työhön. Empaattisuus koettiin tärkeänä luottamuksen herättäjänä. Enemmistössä vastauksia korostui myös aiemmin mainittu ammatillisuuden säilyttäminen myös omien tunteiden kanssa.

... on tärkeää, että on jonkinlaisia tunteita, koska se auttaa tietyn läheisyyden... ja luottamuksen saavuttamisessa sekä hyvän ilmapiirin luomisessa vanhempien kanssa... (Sa3)

Erilaisten elämäntyylien suvaitsemisessa työntekijöillä ei ollut ongelmia. Enemmistö mainitsi kuitenkin, että jos lapsi kärsii, niin silloin on vaikea hyväksyä vanhempien erilaista elämäntyyliä.

Pyrin todella hyväksymään erilaiset elämäntyyli. Tiedän, että yhteiskunnassa on suuri kirjo erilaisia ihmisiä ja erilaisia perherakenteita. Uskon ongelmallista olevan sen, jos ajattelen lapsien kärsivän siitä, jolloin en selviä tilanteesta erityisen hyvin... yritän reflektoida... ja nähdä asian ammatillisesta näkökulmasta. (Sa2)

Seinäjoella. Seinäjoella haastatellut korostivat vanhempien pääroolia lapsen kasvattajana ja itsensä he kokivat vanhempien kasvatustehtävän täydentäjinä tai tukijoina. Muutamat kuvasivat itseään myös kumppaniksi lapsen kasvatuksessa.

...se vanhempien tukeminen ainakin joissain tilanteissa... monesti yrittää tsemppata sitä äitiä tai isää, että koittaa jaksaa kotonakin pitämään huolta ja ne rajat... (Su2)

Haastatellut kokivat roolinsa berliiniläisten tavoin ammattilaisiksi, mutta kuitenkin vanhempien kanssa samalla tasolla oleviksi. Vanhemman ja työntekijän rooleja kuvattiin tasaveroisiksi ja kumppanuudellisiksi.

No mun mielestä mä oon enemmän semmonen kumppani siinä ja enkä haluaisi erottua niinku sillä lailla ammattilaisena. (Su2)

Haastatellut kokivat vanhempien kanssa tehtävän yhteistyöosaamisensa hyväksi, mutta muutama toivoi lisää osaamista puheeksi ottamiseen. Muutama haastatelluista korosti ikuisen oppimisen tärkeyttä. Yhtä lukuun ottamatta kaikki kokivat elämäkokemuksen ja työelämän olleen kaikista tärkein opettaja. Työntekijöistä suurin osa ei ollut saanut koulutusta vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön tai he eivät ainakaan muistaneet sitä.

Päiväkodin työntekijät kokivat saksalaisten tavoin omien kasvatusten menetelmien

sekä tunteiden ja ajatusten pohtimisen tärkeänä. Myös heidän vastauksissaan korostui arkipäiväisten asioiden sujuminen melko rutiinilla ja reflektointia tapahtuvan silloin, kun jokin asia ei ole ongelmaton. Yksi vastaajista koki erityisen tärkeänä arkipäivän käytäntöjenkin pohtimista ja usein hän halusi kyseenalaistaa myös muiden toimintaa. Myös muiden vastauksissa korostui työyhteisön tärkeys asioiden pohtimisessa ja reflektoisissa. Erään haastateltavan näkökulmasta nousi esiin myös työnohjauksen tärkeys vaikeissa tilanteissa.

Omina vahvuuksinaan suomalaiset työntekijät kokivat avoimuuden ja helposti lähestyttävyyden. Myös erilaisten ihmisten kanssa toimiminen nousi vahvuuksia tarkasteltaessa. Kaikki vastaajat olivat äitejä, mikä auttoi vastaajia toisen asemaan asettumisessa. Heikkouksissa ei ollut niin paljon hajontaa kuin saksalaisilla ja yleisesti heikkoudeksi koettiin liika empaattisuus ja ammatillisen otteen puuttuminen.

Haastatellut kuvailivat suhteitaan vanhempiin hyvin samalla tavoin kuin saksalaiset. Suhteet koettiin läheisiksi ja toverillisiksi, mutta vastaajat halusivat vetää rajan työn ja vapaa-ajan välille. Suhteiden laatu riippui yleensä myös ihmisestä. Yksi haastatelluista sanoi toisten kanssa yhteistyön sujuvan helpommin ja toisten vanhempien eteen täytyy tehdä enemmän työtä. Enemmistö kertoi puheeksi ottamisen olevan vaikeaa, mutta oikeilla sanavalinnoilla ja keskusteluun valmistautumisella koettiin selvittävän. Muutama korosti puheeksi ottamisen helpottuvan työkokemuksen myötä.

Suomalaisten päiväkodin työntekijöiden vastauksissa nousi selvästi esille tunteiden näyttämisen tärkeys vanhempien kanssa tehtävässä työssä. Toisen rooliin astumista pidettiin tärkeänä.

...vanhempien suuntaan semmosen myötätunnon, empatian ja myötälämisen näyttäminen on ihan tärkeätä, koska se kertoo siitä välittämisestä. (Su1)

Muutaman suomalaisen työntekijän vastauksessa korostui sama erilaisten elämäntyylien hyväksyminen, mutta ettei hyväksy lapsen kaltoin kohtelua. Muutama sanoi pyrkivänsä ajattelemaan asiat toisen näkökulmasta asettumalla pois omasta

työntekijän roolistaan.

Keskeiset asiat haastatteluissa Berliinissä:

- Vanhempien kasvatustehtävän tukija, tukeminen myös muissa asioissa
- Ammatilaisen rooli, mutta kuitenkin vanhempien kanssa tasavertainen
- Ammattitaito riittävä, lisäkoulutusta yhteistyöhön saatu hiljattain
- Itsereflektio, ei korostu arjessa vaan vaikeiksi koetuissa tilanteissa
- Suhde vanhempiin avoin ja ystävällinen, ei ystävyysuhteita → teitittely
- Puheeksi ottaminen helppoa, mutta täytyy suunnitella → työkokemus

Yhteenveto keskeisistä asioista Seinäjoella:

- Vanhempien kasvatustehtävän täydentäjiä
- Ammatilaisen rooli, mutta kuitenkin vanhempien kanssa tasavertainen
- Ammattitaito yhteistyössä koettiin melko riittäväksi, lisäkoulutusta ei saatu
- Itsereflektio, korostuu vaikeiksi koetuissa tilanteissa, työyhteisö tärkeä
- Heikkous liika empaattisuus ja ammatillisuuden säilyttäminen
- Suhde vanhempiin toverillinen, mutta ei ystävyystyä
- Puheeksi ottamista helpottaa työ- ja elämäkokemus → työyhteisön tuki

7.4 Vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön toteutuminen käytännön työssä ja päiväkodin arjessa

Berliinissä. Saksalaisen aineiston pohjalta arjen yhteistyötilanteiksi esille nousivat jokapäiväiset kohtaamiset, lapsen päivähoidon aloitusvaihe, kehityskeskustelut lapsesta sekä yhteistyö vanhempainneuvoston kanssa. Muita kohtaamisenpaikkoja olivat vanhempainillat, vanhempien tutustumiskäynti päiväkotiin, vanhempien antama vapaaehtoisapu sekä osallistuminen päiväkodin juhlaan ja arkeen. Yhteistyön koettiin jatkuvan vahvana myös päivähoidon aloittamisvaiheen jälkeen.

Kaikissa tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa vanhemmat tutustuvat toi-

mintaan päiväkodin johtajan ohjaamana ja muutama haastateltu koki yhteistyösuhteen rakentamisen alkavan tässä vaiheessa. Kaikissa päiväkodeissa oli käytössä myös ”pehmeä lasku”, jonka haastatellut kokivat yhdeksi tärkeimmäksi yhteistyömuodoksi – vanhemmat ja päiväkotityöntekijät yhdessä lapsen tukemiseksi ja tässä vaiheessa tietoa vaihdetaan paljon arvoista ja kasvatustyyleistä. Muutama haastateltava korosti erityisesti pehmeän laskun merkityksen tärkeyttä vanhemmalle lapsesta eroamisprosessissa.

Vanhemman kanssa käydään säännöllisesti kehityskeskustelu lapsesta. Yksi haastateltavista kertoi huomauttavansa vanhempia, jos he eivät osallistu tarpeeksi päiväkodin toimintaan, koska yhteistyöstä on kirjallinen sopimus.

... vanhemmat tietävät, että jokaisen täytyy osallistua. Siitä on myös sopimuksessa. (Sa1)

Ennen lapsen hoidon aloittamista lapsen vanhemmat saivat täytettäväkseen kodin arvoja, tapoja ja toiveita koskevan kyselyn, mutta riippui haastateltavasta, kävikö hän vastaukset läpi yhteisessä keskustelussa vai yksin.

Tutkimusaineistosta nousi esiin vanhempien aktiivinen osallistuminen päiväkodin arkeen. Monet työntekijät käyvät lapsiryhmien kanssa vierailulla lasten kodeissa, yksittäiset vanhemmat ovat usein mukana päiväretkillä auttamassa, vanhemmat osallistuvat säännöllisesti mukaan jumalanpalveluksiin sekä muihin juhliin. Kaikki päiväkodit tarjoavat myös tilat vanhempainneuvoston ylläpitämälle kahvilalle. Enemmistössä päiväkodeissa vanhemmat tekivät vapaaehtoistyötä.

Vanhempien mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin toimintaan kerätyn aineiston mukaan on suuri. Vanhempainneuvostossa vanhemmat vaikuttavat päiväkodin toimintaan muun muassa osallistumalla päätöksentekoon varojenkäytössä, vaikuttamisella päiväkodin toimintaperusteisiin sekä järjestämällä tapahtumia muille vanhemmille. Vanhempainneuvosto koettiin erittäin tärkeänä yhteistyönmuotona ja tiedonvälittäjänä vanhempien ja päiväkodin kesken.

Heillä on myös laillinen oikeus vaikuttaa. He ovat niitä, jotka voivat

vaikuttaa toimintaperiaatteisiin. (Sa2)

Vanhemmista valitaan edustajat, jotka ovat muiden vanhempien käytettävissä ja puhuteltavissa, jos heillä ei ole vielä rohkeutta tulla sanomaan meille suoraan... (Sa5)

Arjen käytännöissä työntekijät kokivat yleisesti vanhemmilla olevan mahdollisuus vaikuttaa työntekijän päätöksiin kuitenkin päiväkodin toimintaperiaatteiden raa-meissa. Haastateltavat korostivat sitä, että valitessaan päiväkotia ja päättäessään antaa lapsensa hoitoon, vanhemmat hyväksyvät myös päiväkodin toiminta- ja kasvatuseriaatteet, jotka kyseisissä päiväkodeissa olivat kristillisiä. Lasten kanssa tehtävään toimintaan kuten retkiin vanhemmilta toivottiin ideoita.

He voivat ehdottaa, mutta päätöksen teemme me. Sillä on väliä myös, onko päiväkotikunnallinen vai kirkollinen vai äiti-lapsi-ryhmä, ... missä vanhemmat voivat myös päättää enemmän. (Sa2)

He voivat vaikuttaa... ja sitten katsotaan, kuinka pitkälle ehdotuksia voi toteuttaa... yritän jotenkin toteuttaa ideat.... (Sa1)

Kasvatuksellisista asioista kysyttäessä haastateltavien mielipiteissä oli hajontaa. Normaaleissa kasvatuksellisissa tilanteissa työntekijät tekevät itse päätöksiä tai sitten he kysyvät vanhempien mielipidettä. Yleensä kuitenkin yhteisistä kasvatustavoitteista keskusteltiin ja ne haluttiin saada samansuuntaisiksi, mutta niitä ei välttämättä kirjattu ylös. Päiväkodeissa oli tehty hiljattain myös asiakastytyväisyyskysely, jonka perusteella toimintaa ja yhteistyötä oli kehitetty.

Seinäjoella. Aineistossa vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö korostuu erityisesti varhaiskasvatussuunnitelma- eli vasu-keskusteluissa, vanhempainilloissa sekä päivittäisissä keskusteluissa. Yksi päiväkotikoti erottui selkeästi muista päiväkodeista sillä muista poiketen tässä päiväkodissa on käytössä perheiden kotona käytävät aloituskeskustelut, lapsen ”pehmeä lasku” päivähoitoon ja aktiivinen vanhempainryhmä. Erilaiset toimintakäytännöt saattavat johtua päiväkodin osallistumisesta Kaste-hankkeeseen.

Seinäjoella tutustuminen tehdään siinä vaiheessa, kun lapsen jo tiedetään aloitta-

van päivähoidon. Tutustuminen on tarkoitettu lapselle. Yhdessä päiväkodissa vanhempi itse esittelee päiväkodin lapselle. Kaikissa päiväkodeissa on käytössä aloituskeskustelu, mitä pidettiin erittäin tärkeänä yhteistyömuotona. Sen tarkoituksena on saada tietoa lapsesta sekä vaihtaa vanhempien ja päiväkodin arvoja, odotuksia ja tavoitteita lapsen hoidosta. Yhdessä päiväkodissa aloituskeskustelu käydään lasten vanhempien kotona. Päivähoidon lapsi aloittaa saman tien uudessa ryhmässä ja vanhempien ja työntekijöiden yhteistyön merkitys tässä vaiheessa on pieni. Kysyttäessä mahdollisuudesta jäädä lapsen tueksi hoidon alussa vastaajat sanoivat sen olevan mahdollista, mutta käytännössä erittäin harvinaista. Yhdessä päiväkodissa on käytössä pehmeä lasku, jossa vanhempi ja kasvattaja ovat yhdessä lapsen ensimmäisinä päivinä tukemassa siirtymävaihetta päiväkotiin. Tässä vaiheessa kuitenkin pääpaino on lapsessa ja yhteistyöasiat ovat sovittu jo kotona käytävässä aloituskeskustelussa.

...meillä on nytten kanssa "pehmeä lasku" eli vanhempi tuntee tässäkin asiassa lapsensa parhaiten eli kuinka kauan he katsoo tarpeelliseksi käydä. Että pikku hiljaa totutellaan, että vanhempien kanssa tulevat tänne ja vanhempi on mukana ensin. (Su5)

Haastateltujen puheessa vasu-keskustelut nousivat esille yhteistyössä. Keskusteluissa vaihdetaan tietoa lapsesta molemminpuolin, jonka jälkeen pyritään kirjamaan yhteiset kasvatustavoitteet. Vanhemmilta kysytään myös kirjallisesti toiveita, tavoitteita ja arvoja, jotka käydään yhdessä läpi.

Haastatteluissa korostui, etteivät vanhemmat osallistu kovin aktiivisesti päiväkodin toimintaan muuta kuin vanhempainiltoihin ja satunnaisiin juhliin ja tapahtumiin. Päiväkodista riippuen vanhemmille on järjestetty toimintaa, mutta tutkimukseen osallistuneiden mielestä vanhemmat ottavat niihin heikosti osaa. Yhteistyötä kaivattiin lisää. Kahdessa päiväkodissa on vanhempainryhmä, mutta toisessa päiväkodissa siihen ei tahtonut löytyä innokkaita jäseniä. Toisessa päiväkodissa vanhempainryhmä on järjestänyt toimintaa muille vanhemmille. Yksi koki vanhempainryhmän toiminnan tärkeäksi, koska vanhemmalta toiselle on helpompi puhua.

...avoimet ovet on joskus ollu, mut sitäkään ei oo enää ollu, ja yhes välis oli silleen, että sai tulla niinku seuraamaan päiväksi, mutta ei se

ottanu tuulta alleen, yks vanhempi tuli. (Su1)

...toistaseksi vanhempainryhmä on meillä talossa ja sitä kautta on niinku pyritty joitain päiväkodin asioita viemään eteenpäin, että vanhempainryhmä hoitaa sen asian ja kaikki vanhemmat saa ottaa vanhempainryhmään yhteyttä... vanhempien kautta on helpompi viedä asiaa eteenpäin, ku sitte tavallaan suoraan henkilökunnalle tulla sanomaan. (Su5)

Haastatellut kertoivat, ettei vanhemmilla ole usein mitään erityistoiveita lapsen kasvatukseen liittyen, minkä vuoksi arkipäivän kasvatustilanteissa työntekijät luottavat ammattitaitoonsa tehdessään päätöksiä lapsesta. Haastateltavat kokivat kuitenkin tärkeäksi tiedottaa vanhempia päivän asioista tai välittämään tietoa työkaaverin kautta. Yhteisen linjan tärkeys lapsen kasvatuksessa nousi vahvasti esiin.

Yleisesti haastateltavat kokivat, että vanhemmat sekä työntekijä tuntevat toistensa arvot ja kasvatustyyliä hyvin. Päiväkodin arvot ja tavat halutaan tehdä heti alusta asti tutuiksi vanhemmille, koska se on pohja luottamukselle. Vanhempien arvot ja kasvatustavat koettiin yleisemmin tulevan esille ajan kuluessa. Kaikissa tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa on käytössä asiakastyytyväisyyskyselyt.

Yhteenveto keskeisistä asioista Berliinissä:

- Päivittäiset kohtaamiset, päivähoidon aloitus, kehityskeskustelut lapsesta ja yhteistyö vanhempien kanssa tärkeimpiä → yhteistyö ei vähene
- Muita juhlat, arki, vanhempainillat, tutustumiskäynti, vapaaehtoisapu
- Lapsen tukeminen yhdessä päivähoitoon siirtymisessä, vanhemman eroprosessin tukeminen sekä tiedonvaihto arvoista, toiveista ja tavoista
- Vanhemmat velvollisia osallistumaan toimintaan
- Vanhemmat aktiivisesti hallinnossa ja arjessa, vanhempainneuvosto
- Kasvattajan päätöksiin vaikuttaminen tietyissä raameissa

Yhteenveto keskeisistä asioista Seinäjoella:

- Päivittäiset kohtaamiset, vasu-keskustelut ja vanhempainillat tärkeimpiä
- Yhden päiväkodin käytännöt selkeästi erilaiset → Kaste-hanke
- Lapsi aloittaa hoidon yksin, yhteistyö vanhempien kanssa vähäistä
- Aloitus- ja vasu-keskusteluissa yhteisten tavoitteiden kirjaaminen
- Vanhemmat eivät kovin aktiivisia

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää, miten varhaiskasvattajat Berliinissä ja Seinäjoella näkevät ja kokevat vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön sekä sen tarpeen. Halusin myös selvittää, millaisena he näkevät oman roolinsa ja ammattitaitonsa tehdessään yhteistyötä vanhempien kanssa. Tavoitteenani oli myös selvittää, kuinka yhteistyö todellisuudessa toteutuu niin kasvattajan omassa työssä kuin päiväkodin käytännöissä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 31) mukaan kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista ja sitä ohjaamassa ovat lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Niin saksalaisten kuin suomalaistenkin varhaiskasvattajien mielestä yhteistyötä vanhempien ja päiväkodin välillä tehdään lapsen parhaaksi. Yhteistyössä keskeisenä nähtiin päivittäinen keskustelu lapsesta sekä molemminpuolisista kasvatukseen liittyvistä arvoista, tavoitteista ja toiveista keskusteleminen tavoitteena muodostaa yhteinen linja kasvatukseen. Berliinissä keräämissäni vastauksissa korostui kuitenkin, ettei perheen ja päiväkodin arvojen ja tapojen tarvitse olla täysin yhteneviä. Saamani tulokset vanhempien ja päiväkodin yhteisten kasvatustavoitteiden tärkeydestä tukevat aiemmin esittämäni ekologisen teorian mallia, jossa yksilön kehitykseen nähdään vaikuttavan koko se ympäristö, jossa yksilö elää ja kasvaa. Tulokset vastaavat myös Myöhäsen, Kallion ja Viitasen (2005, 19-21) tutkimuksen tuloksia, jonka mukaan kasvatuksella saatavia etuja on kasvatuksen johdonmukaisuus kotona ja hoitopaikassa. Teoriassa esittelemäni Tastin (2005) lisensiaattitutkimuksen mukaan sosionomin (AMK) varhaiskasvatuksen teorian tieto pohjautuu ekologiseen teoriaan. Tutkimuksen tuloksista voidaan siis myös päätellä, että sosionomin (AMK) teorian tieto tukee yhteistyön tekemistä vanhempien kanssa.

Berliinissä tutkimukseen osallistuneet näkivät yhteistyön tavoitteena myös vanhempien tiedottamisen siitä, mitä heidän lapselleen tapahtuu päivän aikana ja mitä päiväkodissa tehdään. Suurimmassa osassa vastauksista korostui kasvattajan

työn ”läpinäkyväksi” tekeminen vanhemmille. Seinäjoella haastattelemieni puheessa korostui taas äitiyden merkitys. Haastatellut kokivat, että oman äitiyden kokemuksen kautta on helpompi eläytyä vanhempien rooliin ja tehdä yhteistyötä heidän kanssaan. Teoriassa käsittelin kunnioituksen merkitystä vanhempien ja päiväkodin välisessä yhteistyössä ja juuri asioiden tarkasteleminen toisesta näkökulmasta auttaa erilaisten näkökulmien hyväksymisessä, joka taas on pohja kunnioitukselle. Sosionomilla (AMK) on perhetyön osaamista ja hän ymmärtää ja pysyy näkemään asiat yhteiskunnallisen näkökulman lisäksi myös yksilön näkökulmasta (Tast 2005, 115), mikä tukee myös ajatusta siitä, että sosionomilla on vahvaa osaamista perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Molemmissa maissa haastatellut kokivat luottamuksen ja avoimuuden olevan pohja hyvälle yhteistyölle. Avoimuudella saksalaiset haastateltavat tarkoittivat sitä, että vanhemmilla on mahdollisuus kääntyä työntekijän puoleen, saada ja antaa tietoa sekä osallistua päiväkodin toimintaan ja sen suunnitteluun. Teoriaosuudessa juuri luottamuksen nähtiin rakentuvan siitä, että vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa lapsensa asioihin päiväkodissa. Myös tässä Myöhäsen, Kallion ja Viitasen (2005, 19-21) tutkimuksessa oli nähtävissä samoja tuloksia – heidän tutkimukseen osallistuneet kokivat kasvatuskumppanuuden ilmenevän avoimena, luontevana ja vuorovaikutuksellisenä yhteistyönä, jolle on luonteenomaista luottamuksellisuus.

Kysyttäessä tehdäänkö yhteistyötä vanhempien kanssa tarpeeksi, saksalaisten ja suomalaisten mielipiteet olivat päinvastaiset. Saksalaisten mielestä vanhemmat ovat aktiivisia ja vanhempien kanssa tehdään tarpeeksi yhteistyötä ja vain yksi oli erimieltä asiasta. Suomalaisten haastateltavien mielestä taas yhteistyötä voisi tehdä enemmän ja yksi sanoi sitä tehtävän tarpeeksi. Uskon, että erot siinä, kuinka paljon yhteistyötä vanhempien kanssa Berliinissä ja Seinäjoella tehdään, liittyvät osittain erilaiseen lainsäädäntöön, mitä selvitin teoriaosuudessa. Berliinissä jo laissa veloitetaan vanhempainneuvoston perustamisesta ja vanhempien ottamisesta mukaan päätöksen tekoon ja toisaalta vanhempia veloitetaan jo päivähoitosopimuksessa osallistumaan toimintaan. Berliiniläisissä päiväkodeissa myös vanhempien osallistuminen päiväkodin arkeen on aktiivista, mikä voi taas liittyä hyvin paljon teoriaosuudessa esittämäni vapaaehtoistyön pitkään historiaan. Sei-

näjoella haastateltavat toivoivat lisää yhteistyötä, mutta he myös sanoivat, etteivät halua rasittaa vanhempia velvoittamalla heitä osallistumaan toimintaan.

Teoriassa esittämässäni dialogisuuden merkityksessä yhteistyössä korostettiin molempien osapuolten tasa-arvoisuutta ja ettei kummankaan osapuolen tieto ole toista merkityksellisempää. Kaikki haastatellut kokivat olevansa ammattilaisia, mutta kaikkien pyrkimyksenä oli kuitenkin olla vanhempien kanssa samalla tasolla. Dialogisuus perustuu juuri ajatukselle molemminpuolisesta tasa-arvoisuudesta.

Sekä Berliinissä että Suomessa tutkimukseen osallistuneet kokivat oman ammatillisuutensa hyväksi, mutta muutamat suomalaisista toivoivat lisäkoulutusta erityisesti puheeksi ottamiseen. Saksalaiset haastateltavat korostivat, että oman ammatillisuuden ylläpitämiseksi täytyy jatkuvasti lisäkouluttautua, kun taas Seinäjoella enemmistö koki oman elämäkokemuksen ja työkokemuksen olleen suurimpia opettajia. Saksalaisista kaikki olivat hiljattain saaneet päiväkodin laadunarvioinnin aikana koulutusta vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön, kun taas suurin osa suomalaisista ei ollut saanut koulutusta tai ei ollut varma siitä. Seinäjoella haastatellut kokivat puheeksi ottamisen vaikeaksi, kun taas Berliinissä puheeksi ottaminen koettiin helpoksi. Toisaalta yhteinen mielipide oli se, että puheeksi ottaminen helpottuu työkokemuksen myötä ja että tilanteista selviää hyvin, kun suunnittelee ja valitsee sanansa tarkasti. Suomalaiset kokivat erityisesti työtovereiden tuen auttavan puheeksi ottamisessa. Tastin (2005, 115) mukaan sosionomin (AMK) erityisosaamiseen kuuluu huolen puheeksi ottamisen taito, minkä vuoksi juuri sosionomilla on tässä kohtaa erityistä osaamista yhteistyön näkökulmasta.

Teoriassa esittelemäni dialoginen keskustelu vaatii työntekijöiden omien ajatusten ja tunteiden reflektointia, koska dialogissa omat tunteet kohtaavat asiakkaan tunteiden kanssa. Kaikki haastattelemani henkilöt pitivät erittäin tärkeänä omien ajatusten ja tunteiden pohtimista, mutta toisaalta he kokivat reflektointia tapahtuvan lähinnä vaikeammissa tilanteissa ja arjen sujuvan melko rutiinilla. Empaattisuus ja myötäeläminen yhteistyössä koettiin myös tärkeänä. Saksalaiset korostivat tiettyä ammatillisuuden säilyttämistä myös tunnetasolla haasteellisissa tilanteissa.

Kaikki tutkimukseen osallistuneet kokivat suhteensa vanhempiin olevan avoin ja lämmin ja puhetta käytävän muustakin kuin lapsesta. Toisaalta korostettiin, ettei vanhempien kanssa haluta syvempiä ystävyysuhteita. Aiemmin esittelemässäni Myöhäsen, Kallion ja Viitasen (2005, 20) tekemässä tutkimuksessa kasvatuskumppanuudessa haastateltavat olivat myös pohtineet yhteistyösuhteen muuttamista ystävyysuhteeksi ja kokeneet, että sen aiheuttavan ongelmia. Samaisessa tutkimuksessa ristiriitoja yhteistyöhön koettiin aiheutuvan, jos päiväkodin henkilökunnalla ja lapsen vanhemmilla on erilaiset näkökulmat lapsen edusta. Tämä nousi esiin myös tässä tutkimuksessa – haastateltavat kokivat yhteistyön hankaloituvan, jos vanhemmat kieltävät perheen tai lapsen ongelmat.

Tutkimuksen avulla selvitin myös päiväkodin ja vanhempien välisen yhteistyön toteutumista työntekijän ja päiväkodin toiminnassa käytännössä. Seinäjoen ja Berliinin päiväkotien toiminnassa oli selviä eroja. Seinäjoella tärkeimmiksi yhteistyötilanteiksi koettiin päivittäiset sekä vasu-keskustelut, kun taas Berliinissä yhteistyötä oli paljon enemmän. Vanhempainneuvostolla oli vahva rooli päiväkotien toiminta- ja varojenkäyttösuunnitelmien tekemisessä ja ne toimivat tiedonvälittäjinä sekä tapahtumien ja juhlien järjestäjinä. Yksittäiset vanhemmat osallistuivat päiväkodin arkeen muun muassa retkillä ja kutsumalla päiväkodin lapsiryhmiä kotiinsa viettämään syntymäpäiviä. Vanhemmat auttoivat myös tarvittaessa esimerkiksi päiväkodin siivouksessa ja heillä oli vanhempainkahviloita päiväkodin tiloissa. Berliinissä oli käytössä myös ”pehmeä lasku” lapsen hoidon aloituksessa eli vanhempi ja työntekijä tukivat yhdessä lasta lapsen siirtymävaiheessa. Tutustumisvaiheessa Seinäjoella pääpainona oli lapsi, kun taas Berliinissä ensimmäinen tutustuminen oli tarkoitettu vanhemmille, jotta he saavat tietoa päiväkotivalintansa pohjalle. Toisaalta Seinäjoella yhdessä tutkimukseen osallistuneessa päiväkodissa oli myös käytössä pehmeä lasku ja vanhempainneuvosto. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan sanoa, että Berliinissä tutkituissa päiväkodeissa tehdään huomattavasti enemmän yhteistyötä kuin Seinäjoella. Seinäjoella yhteistyö rajoittuu yleensä vain tiettyihin tilanteisiin kuten syksyllä järjestettävään vanhempainiltaan, lapsen hoidon aloitus- tai vasu-keskusteluun sekä päivittäisiin kohtaamisiin. Berliinissä koettiin, ettei vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö vähene missään vaiheessa, vaan se pysyy aktiivisen myös lapsen hoidon aloituksen jälkeenkin.

9 POHDINTA

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen työhöni ja siihen, että lähdin toteuttamaan tutkimusta kahdessa eri kulttuurissa ja kahdella eri kielellä, mikä jo omalta osaltaan lisäsi opinnäytetyöprosessini haastavuutta. Vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön tutkiminen kahdessa eri kulttuurissa tarjosi tutkimusaiheelle myös uudenlaisen näkökulman sekä vertailukohtaa, mikä oli nähtävissä myös tutkimuksen tuloksissa. Selkeitä näkemuseroja saksalaisten ja suomalaisten päiväkodin työntekijöiden kesken ei ilmennyt, mutta esimerkiksi merkittäviä eroavaisuuksia oli päiväkodin toiminnassa tapahtuvassa yhteistyössä. Tutkimukseni avulla löysin vastaukset asettamiini tutkimusongelmiin ja osasin tuoda ne myös mielestäni hyvin ja selkeästi esiin työssäni. Lisäksi sosionomin (AMK) erityisosaaminen vanhempien ja päiväkodin välisessä yhteistyössä sai vahvistusta.

Mielestäni teemahaastattelun valitseminen tutkimusmenetelmäksi oli oikea ratkaisu, koska se antoi minulle tiettyä pelivaraa itse haastattelutilanteessa. Myös valmis kysymysrunko osoittautui toimivaksi ideaksi, koska sen pohjalta keskustelimme kaikkien haastateltavien kanssa samoista asioista ja sen avulla saksaksi käymäni keskustelut sujuivat sulavasti ilman suurempia ymmärtämisongelmia. Toisaalta valmis kysymysrunko saattoi aiheuttaa sen, ettei haastatellut tuoneet kaikkia näkemyksiään ja kokemuksiaan esiin, koska en niitä suoranaisesti kysynyt. Valmiiden haastattelunauhoitteiden litteroiminen vei varsinkin saksaksi suunnattomasti aikaa, mutta selviydyin mielestäni tästäkin vaiheesta kiitettävästi.

Vaikka onnistuin työssäni melko hyvin, parannettavan varaa olisi voinut olla. Rajallisen ajan takia aineiston analysointi tapahtui melko nopeasti, minkä vuoksi aineistosta olisi pitkäaikaisemman tarkastelun avulla saattanut löytyä vielä enemmän tietoa. Toisaalta olin koko aineistonkeruun ajan käsitellyt mielessäni saamiani tuloksia päässäni eikä aineistonanalyysi tapahtunut sinänsä yhdeltä istumalta. Koska tein tutkimusta kahdessa eri kulttuurissa minun täytyi myös kirjoittaa teoriaosuus niin Seinäjoen kuin Berliinin näkökulmasta, minkä vuoksi teoriaosuus ei

ollut kovin syväluotaavaa vaan jäi paikoittain melko pinnalliseksi. Vaikka pidän saksankielentaitoani erittäin hyvänä, niin saksankieliseen tutkimuskirjallisuuteen tutustuminen tuntui todella hankalalta ja jo ylipäätään sen käsiin saaminen oli kiven takana. Teemahaastattelun lisäksi olisin voinut lisäksi tehdä empiiristä tutkimusta ja osallistua esimerkiksi lapsesta käytäviin keskusteluihin. Tämä olisi toisaalta vienyt minulle kallisarvoista aikaa eikä se välttämättä olisi ollut edes mahdollista. Olisin voinut myös haastatella molemmissa maissa alan asiantuntijoita, mikä olisi varmasti vielä syventänyt tutkimustani.

Tutkimukseni tuloksien pohjalta voitaisiin mielestäni miettiä Seinäjoella, kuinka vanhemmat voitaisiin paremmin integroida päiväkodissa tehtävään työhön. Olisiko vanhempien velvoittaminen yhteistyöhön järkevää tai voisiko löytyä joitain muita keinoja, kuinka vanhemmat saataisiin aktivoitua. Itse koen Seinäjoella yhdessä tutkitussa päiväkodissakin käytössä olleen ”pehmeän laskun” erittäin tärkeänä yhteistyön muotona – vanhempien ja työntekijöiden tukiessa lasta yhdessä päivähoitoon siirtymisessä lapsen erokokemus vanhemmasta on helpompi ja se tukee mielestäni myös lapsen ja työntekijän välisen luottamuksen syntymisessä.

Tutkimuksella saadut tulokset pohjautuvat jokaisen tutkimukseen osallistuneen subjektiivisiin kokemuksiin, minkä vuoksi jatkotutkimushaasteena voisi mielestäni olla vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön tutkiminen Berliinissä ja Seinäjoella vanhemman näkökulmasta. Yhteistyön tutkiminen myös lapsen näkökulmasta voisi tuottaa tärkeää ja uudenlaista tietoa aiheesta.

Opin tämän prosessin aikana paljon. Opinnäytetyöprosessi on haastava ja minun kohdallani erityisesti haastetta lisäsi se, että oman päätökseni takia olin melko oman onneni nojassa Berliinissä heikon opinnäytetyönohjausmahdollisuuden ja opiskelijatovereiden tuen puuttumisen takia. Toisaalta opin valtavasti itsenäisyyttä ja sain valtavasti lisää rohkeutta. Myös oma asiantuntijuuteni kasvoi prosessin myötä, koska opin paljon vanhempien ja päiväkodin yhteistyöstä. Tulenpa sitten tulevaisuudessa työskentelemään päiväkodissa tai jossain muualla, osaan varmasti huomioida asiakkaat paremmin.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus.

Bernitzke, J. & Schlegel, P. 2004. Das Handbuch der Elternarbeit. Troisdorf: Bildungsverlag Eins.

Borgman, M., Dal Maso, R., Hakonen, S., Honkakoski, A. & Lyhty, T. 2001. Sosionomin (AMK) ydinosaaminen: sosiaalialan ammatikorkeakoulutuksen verkoston raportti. Rovaniemi: Pohjolan painotuote Oy.

Das Berliner Bildungsprogramm für die Bildung, Erziehung und Betreuung von Kindern in Tageseinrichtungen bis zu ihrem Schuleintritt. 2003. Berlin: Senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Sport. Saatavana:
http://www.gew.de/Binaries/Binary35444/Bildungsprogramm_Berlin.pdf

Textor, M. R. Elternarbeit mit Migrant/innen. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Würzburg: Institut für Pädagogik und Zukunftsforschung. [Viitattu 23.7.2010]. Saatavana:
<http://www.kindergartenpaedagogik.de/1438.html>

Erziehungspartnerschaft. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Würzburg: Institut für Pädagogik und Zukunftsforschung. [Viitattu 20.8.2010]. Saatavana:
http://www.erziehungspartnerschaft.de/pageID_3784520.html

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.

uud. p. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila-Haapakoski, S & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Varhaiskasvatus 90 Oy.

Huttunen, E. 1989. Päivähoidon toimiva arki: varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittäminen. Jyväskylä: Suomen Kaupunkiliitto.

Juusola, M. 2006. Kasvatuskumppanuus uudistaa päivähoitoa. *Kakspolus* (7-8), 26.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa: Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A-R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Tampere: Vastapaino.

Karila, K. 2005. Kasvatuskumppanuus arjen käytännöissä. *Lastentarha* (1), 46-49.

Karila, K. 2003. Kasvatuskumppanuus – uhka vai mahdollisuus?. *Lastentarha* (4), 58-61.

Karila, K. & Nummenmaa, A. R. 2001 *Matkalla moniammatillisuuteen: kuvauskohteena päiväkotii.* Helsinki: WSOY.

Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kast, S. 2010. Schwierige Eltern gibt es nicht... oder doch? [Verkkosivu]. Würzburg: Institut für Pädagogik und Zukunftsforschung. [Viitattu 5.9.2010]. Saatavana: <http://www.kindergartenpaedagogik.de/2122.html>

Kasvatuskumppanuus. 18.6.2010. [Verkkosivu]. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos: Varttua. [Viitattu 20.7.2010]. Saatavana: <http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/kasvatuskumppanuus/index.htm>

Kasvatuskumppanuus ammatillisuutena. 12.12.2006. [Verkkosivu]. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos: Varttua. [Viitattu 20.7.2010]. Saatavana: http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/kasvatuskumppanuus/kk+ammatillisuutena/KK_ammattillisuutena.htm

Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa: lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Raportteja 281. [Verkkójulkaisu]. Helsinki: Stakes. [Viitattu 22.7.2010]. Saatavana: <http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/raportit/R281-2004-VERKKO.pdf>

Keskinen, S. 1999. Kulttuurien välisen tutkimuksen metodisia haasteita. Teoksessa: Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: ATENA kustannus.

Kinderbetreuung in Berlin: Empfehlungen für Eltern und Unternehmen bei besonderem Bedarf. 2005. [Verkkójulkaisu]. Berlin: Senatsverwaltung für Wirtschaft, Arbeit und Frauen. [Viitattu 5.9.2010]. Saatavana: <http://www.berlin.de/imperia/md/content/senatsverwaltungen/senwaf/frauen/kinderbetreuung.pdf?start&ts=1240397785&file=kinderbetreuung.pdf>

L 27.12.2003. Sozialgesetzbuch Aches Buch Kinder- und Jugendhilfe. Saatavana: <http://www.kindex.de/pro/index~mode~gesetze~value~kjhg.aspx>

L 8.4.1983/361. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta.

L 19.1.1973/36. Laki lapsen päivähoidosta.

L 23.5.1949. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. Saatavana: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>

L 23.6.2005. Gesetz zur Förderung in Tageseinrichtungen und Kindertagespflege. Saatavana: <http://www.berlin.de/imperia/md/content/sen-fami-lie/rechtsvorschriften/kitafoeg.pdf?start&ts=1278577612&file=kitafoeg.pdf>

Lasten päivähoito. 2.9.2008. [Verkkosivu]. Helsinki: Kuntaliitto. [Viitattu 12.6.2010]. Saatavana: http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;353;10336;49069

Leino, A. 2007. Yhteinen linja. Lapsen Maailma (10), 51.

Meirän Vasu: Seinäjoen kaupungin päivähoidon varhaiskasvatuksen kuntasuunnitelma 2007. 2007. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 5.9.2010]. Saatavana: http://seinajoki.fi/paivahoito/varhaiskasvatuksen_linjaukset.html/9269.pdf

Migration und Integration. Ei päivystä. [Verkkosivu]. Statistisches Bundesamt Deutschland. [Viitattu 23.7.2010]. Saatavana: <http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/DE/Navigation/Statistiken/Bevoelkerung/MigrationIntegration/MigrationIntegration.psm1>

Myöhänen, M., Kallio, S. & Viitanen, S. 2005. Lastentarhanopettajien antamia merkityksiä kasvatuskumppanuudelle: ”nyt meillä on menestystekijän resepti”. Lastentarha (3), 19-21.

Määttä, P. 1999. Perhe asiantuntijana: erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: Atena.

OECD Country Note: Early Childhood Education and Care Policy in The Federal Republic of Germany. 26.11.2004. [Verkojulkaisu]. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development. [Viitattu 4.6.2010]. Saatavana: <http://www.oecd.org/dataoecd/42/1/33978768.pdf>

OECD Early Childhood Policy Review 2002-2004: Background Report Germany. 2004. [Verkojulkaisu]. München: Deutsches Jugendinstitut (German Youth Institute). [Viitattu 7.6.2010]. Saatavana: <http://www.oecd.org/dataoecd/41/24/34411165.pdf>

Rathmann, R. 1996. Mauern, an denen wir uns stoßen. Teoksessa: Eppel, H., Hittmeyer, S., Nuwordu, I., Plate, P. & Rathmann, R. Mit Eltern partnerschaftlich arbeiten: Elternarbeit neu betrachtet. Freiburg: Herder.

Rohnke, H-J. 2008. Erziehungs- und Bildungspartnerschaft mit Eltern: Perspektivwechsel und Kenntnisse der gegenseitigen Erwartungen als Prämissen einer gelungenen Zusammenarbeit. [Verkkosivu]. Würzburg: Institut für Pädagogik und Zukunftsforschung. [Viitattu 29.7.2010]. Saatavana: <http://www.kindergartenpaedagogik.de/1761.html>

Rouhiainen-Valo, T., Hovi-Pulsa, R., Rantanen, T. & Tietäväinen, S. 15.4.2010. Esitys sosionomi (AMK) –tutkinnon kompetensseista. [Verkojulkaisu]. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. [Viitattu 20.8.2010]. Saatavana: http://www.sosiaaliportti.fi/File/c16110a5-e16c-4834-9532-48847ff5dd52/Sosionomi_AMK_Kompetenssit_15042010.pdf

Saksan osavaltiot. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Deutsche Botschaft, Saksan suurlähetystö. [Viitattu 9.6.2010]. Saatavana:

<http://www.helsinki.diplo.de/Vertretung/helsinki/fi/04/Bundeslaender/Bundeslaender.html>

Sosiaalialan koulutusohjelma, ammatillinen osaamisprofiili. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 23.8.2010]. Saatavana: <http://ops.seamk.fi/fi/2010-2011/koulutusohjelmiakoskevattiedot/?dprog=SOSALA>

Suomen Akatemian tutkimuseettiset ohjeet. 2003. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Suomen Akatemia. [Viitattu 17.9.2010]. Saatavana: <http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/Julkaisut/Suomen%20Akatemian%20eettiset%20ohjeet%202003.pdf>

Tast, E. 2005. Sosionomin (AMK) osaamisprofiili varhaiskasvatuksessa ammattikorkeakoulun opettajan näkemänä. [Verkkojulkaisu]. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 23.8.2010]. Saatavana: http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Yleisopalvelut/Julkaisupalvelut/Kirjat/opetus_ohjaus_ja_osaaminen/Sosionomin_AMK_osaamisprofiili.pdf

Textor, M. R. 2010. Die Erziehungs- und Bildungspartnerschaft im Vergleich zu anderen Formen der Partnerschaft. [Verkkosivu]. Würzburg: Institut für Pädagogik und Zukunftsforschung. [Viitattu 28.7.2010]. Saatavana: <http://www.kindergartenpaedagogik.de/2074.html>

Textor, M. R. 2006. Elternarbeit. In: R. Pousset (Hrsg.) Beltz Handwörterbuch für Erzieherinnen und Erzieher. Weinheim: Beltz, 99-102.

Textor, M. R. 2003. Erziehungspartnerschaft – notwendig zum Wohle des Kindes. [Verkkosivu]. Würzburg: Institut für Pädagogik und Zukunftsforschung. [Viitattu 29.7.2010]. Saatavana:

<http://www.kindergartenpaedagogik.de/988.html>

Textor, M. R. 1997. Elternarbeit – auf dem Wege zur Erziehungspartnerschaft. [Verkkosivu]. Würzburg: Institut für Pädagogik und Zukunftsforschung. [Viitattu 5.9.2010]. Saatavana: <http://www.kindergartenpaedagogik.de/358.html>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. uud. p. Helsinki: Tammi.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2002:9. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 9.6.2010]. Saatavana: <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes oppaita 56. 2005. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Stakes. [Viitattu 3.6.2010]. Saatavana: <http://varttua.stakes.fi/NR/rdonlyres/DD04983E-D154-4FE4-90A1-E2690175BE26/0/vasu.pdf>

Viinamäki, L. (toim.) 2008. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Raportteja ja tutkimuksia 2/2008. Kemi: Kemi- Tornion ammattikorkeakoulu.

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun runko suomeksi

Taustatiedot:

Syntymävuosi:

Koulutus ja valmistumisvuosi:

Työuran pituus:

Työvuodet kyseisessä päiväkodissa:

Päiväkotiryhmän lasten iät, jossa varhaiskasvattaja työskentelee

Kasvatuskumppanuus/ yhteistyö vanhempien ja päiväkodin välillä

1. Mitä tarkoitetaan mielestäsi kasvatuskumppanuudella?
2. Mitä eroa on mielestäsi kasvatuskumppanuudella ja yhteistyöllä?
3. Mitkä asiat ovat mielestäsi tärkeitä kasvatuskumppanuudessa?
4. Miksi kasvatuskumppanuutta mielestäsi tehdään?
5. Toteutuuko kasvatuskumppanuus mielestäsi riittävästi? Jos ei, kuinka sitä voisi lisätä?
6. Lähteekö kasvatuskumppanuus mielestäsi lapsen, vanhempien vai molempien tarpeista?
7. Mitkä asiat edesauttavat tai heikentävät kasvatuskumppanuuden syntymistä?

Kasvatuskumppanuuden toteutuminen varhaiskasvattajan työssä ja päiväkodissa

8. Millä keinoilla ja missä tilanteissa kasvatuskumppanuutta toteutetaan päiväkodissa? Kuinka usein?
9. Mitä tapahtuu ensimmäisellä tutustumiskerralla ja aloituskeskustelussa vanhempien kanssa?
10. Kuinka lapsi tutustutetaan uuteen päiväkotiin? Minkälainen rooli vanhemmilla on?
11. Mitä tapahtuu kasvatustilanteissa ja kuinka usein niitä käydään?
12. Minkälainen asema kasvatuskumppanuudella on päiväkodissa tehtävässä työssä?
13. Onko kasvatuskumppanuudesta keskusteltu päiväkodin työyhteisössä? Entä vanhempien kanssa?
14. Onko vanhemmilla mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin toimintaan? Jos on, niin miten?
15. Osallistuvatko vanhemmat päiväkodin toimintaan? Jos osallistuvat, niin miten?
16. Kuunnellaanko vanhempia riittävästi tehtäessä lasta koskevia päätöksiä?
17. Onko päiväkodin ja perheiden välinen tiedonkulku mielestäsi päiväkodeilta perheille tapahtuvaa tiedottamista vai molemmin puolista tiedon kulkua?
18. Tuntevatko vanhemmat päiväkodin arvoja ja toimintaa?
19. Tunnetko sinä perheiden kasvatustarvoja?
20. Oletko käynyt vanhempien kanssa keskustelua kasvatustilanteista?
21. Oletko keskustellut vanhempien kanssa kasvatuskumppanuudesta? Oletteko sopineet kumppanuuden tavoitteista?
22. Onko sinun helppo ottaa puheeksi vanhempien kanssa ongelmat tai lapsen erityisen tuen tarpeet?

23. Onko vanhemmilla mahdollisuus käyttää päiväkodin tiloja tarvittaessa esimerkiksi vanhempainkahvilaan?

Varhaiskasvattajan ammatillisuus toteutettaessa kasvatuskumppanuutta

24. Onko ammattitaitosi mielestäsi riittävä tehdessäsi yhteistyötä vanhempien kanssa? Jos ei niin minkälaisissa taidoissa tai tiedoissa tarvitsisit lisäkoulutusta?

25. Oletko saanut koulutusta perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön? Minkä verran?

26. Arvioi omia vahvuuksiasi ja heikkouksiasi perheiden kanssa tehtävän yhteistyön näkökulmasta?

27. Minkälaisena näet roolisi vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön yhtenä osapuolena?

28. Tunnetko, että vanhemmat arvostavat työtäsi?

29. Millainen on mielestäsi sinun roolisi lapsen kasvattajana? Entä perheen? Eroavatko nämä jotenkin toisistaan?

30. Minkälaiset ovat mielestäsi sinun tietosi lapsesta ja taidot toimia lapsen kanssa verrattuna vanhempien tietoihin ja taitoihin? Voisiko näitä erilaisia tietoja ja taitoja mielestäsi käyttää hyväksi lasta kasvatettaessa?

31. Miten kuvailisit sinun ja vanhempien välistä vuorovaikutusta?

32. Pohditko ikinä omia kasvatukseen liittyviä arvojasi ja ajattelutapojasi?

33. Tunnetko hyvin oman elämäntarinasi? Oletko pohtinut sitä? Onko mielestäsi kasvatuskumppanuuden kannalta tärkeää, että varhaiskasvattaja miettii omia kokemuksiaan, tunteitaan ja ajatuksiaan?

34. Onko mielestäsi tärkeää tietää lapsen käyttäytymisestä kotona lapsen kasvun ja kehityksen kannalta? Jos on, niin miksi?

35. Minkälaisena näet roolisi vanhemmuuden tukemisessa?

36. Oletko joskus ollut eri mieltä lasten kasvatukseen menetelmistä? Kuinka olet toiminut näissä tilanteissa?

37. Onko sinun vaikea olla vuorovaikutuksessa perheen kanssa, jonka perhekulttuuri ja – arvot poikkeavat paljon omistasi?
38. Miten huomioit vanhempien erilaisuuden vuorovaikutustilanteissa?
39. Osaatko mielestäsi antaa neuvoja lasten kasvatukseen liittyvissä asioissa?
40. Liittyvätkö tunteet mielestäsi kasvatuskumppanuuteen? Jos liittyvät, niin miten?

Liite 2. Teemahaastattelun runko saksaksi

Hintergrundinformationen:

Geburtsjahr:

Ausbildung und Abschlussjahr:

Länge der Karriere:

Arbeitsjahre in der gegenwärtigen Kita:

Altersverteilung der Kindergruppe, in der man arbeitet:

Erziehungspartnerschaft/ Elternarbeit:

1. Was bedeutet Ihrer Meinung nach Erziehungspartnerschaft oder Elternarbeit?
2. Was ist die Unterschied zwischen Erziehungspartnerschaft und Zusammenarbeit?
3. Was ist der „rote Faden“ in der Erziehungspartnerschaft/ Elternarbeit?
4. Warum Ihrer Meinung nach gibt es Erziehungspartnerschaft/ Elternarbeit?
5. Gibt es genug Elternarbeit heutzutage? Wenn nicht, wie könnte man sie ansteigen lassen?
6. Basiert Erziehungspartnerschaft/ Elternarbeit Ihrer Meinung nach auf den Bedürfnissen der Kinder, der Eltern, der Kita oder auf allen?
7. Welche Sachen erleichtern und welche erschweren Elternarbeit?

Ausführung der Elternarbeit der Erzieher/innen und der Kindertagesstätten

8. Mit welchen Methoden und in welchen Situationen leistet man Elternarbeit in Kindertagesstätten? Wie oft?
9. Was passiert beim ersten Kitabesuch und im Aufnahmegespräch mit den El-

tern?

10. Wie verläuft die Eingewöhnung des Kindes? Was ist die Rolle der Eltern?

11. Was passiert bei Elterngesprächen/ Entwicklungsgespräche und wie oft gibt es welche?

12. Was für eine Position hat Elternarbeit/ Erziehungspartnerschaft in der Kita?

13. Habt ihr euch unter Kollegen über Erziehungspartnerschaft/ Elternarbeit unterhalten? Und mit den Eltern?

14. Haben Eltern die Möglichkeit die Tätigkeiten der Kita zu beeinflussen? Wenn ja, wie?

15. Nehmen Eltern an Tätigkeiten der Kita Teil? Wenn ja, wie?

16. Haben die Eltern ihrer Meinung nach genug Einfluss auf Ihre Entscheidungen als Erzieher?

17. Verläuft der Informationsaustausch von der Kita zu den Eltern, andersherum oder beidseitig?

18. Kennen die Eltern die Werte und Tätigkeiten der Kita?

19. Kennen Sie die Erziehungswerte der Familien?

20. Haben Sie sich mit den Eltern über Erziehungsmethoden unterhalten?

21. Haben Sie mit den Eltern über Erziehungspartnerschaften gesprochen? Haben sie Ziele für die Zusammenarbeit vereinbart?

22. Ist es leicht für Sie mit Eltern über Probleme oder spezielle Bedürfnisse der Kinder zu sprechen?

23. Haben die Eltern die Möglichkeit die Räumlichkeiten der Kita z. B. ein Elterncafé nutzen?

Die beruflichen Fähigkeiten während der Erziehungspartnerschaft

24. Sind Ihrer Meinung nach Ihre beruflichen Fähigkeiten ausreichend für Erzie-

hungspartnerschaft/ Elternarbeit? In welchen Kenntnissen und Fähigkeiten bräuchten Sie vielleicht eine Fortbildung?

25. Sind Sie in Elternarbeit z.B. durch Unterricht ausgebildet worden? Wenn ja wie lange?

26. Beurteilen Sie Ihre Stärken und Schwächen in der Elternarbeit?

27. In welcher Rolle sehen Sie sich als Beteiligte der Elternarbeit?

28. Denken Sie die Eltern schätzen Ihre Arbeit?

29. Welche Rolle nehmen Sie als Erzieher/in des Kindes ein? Was ist die Rolle der Eltern? Sind die zwei Rollen unterschiedlich?

30. Welche Kenntnisse über ein Kind und welche Fähigkeiten mit einem Kind umzugehen haben Erzieher im Gegensatz zu Eltern?

31. Wie würden Sie die Beziehung zwischen Ihnen und den Eltern beschreiben?

32. Denken Sie manchmal ihre eigenen Erziehungswerte und Denkweisen nach?

33. Finden Sie es wichtig, dass Erzieher/in über eigene Erfahrungen, Gefühle und Gedanken nachdenken?

34. Ist es wichtig zu wissen, wie sich das Kind zu Hause im Bezug auf die Entwicklung und das Erwachsenwerden verhält?

35. Welche Rolle spielen die Erzieher/innen bei der Unterstützung der Eltern?

36. Gab es Situationen, in der Sie mit einer elterlichen Methode der Erziehung nicht einverstanden waren? Wie haben Sie sich in so eine Situation verhalten?

37. Ist es schwierig für Sie, mit Familien zu arbeiten, die einen anderen Lebensstil und Erziehungswerte haben?

38. Wie berücksichtigen Sie die Unterschiede im Umgang mit Familien?

39. Können Sie Ihre Meinung nach in erzieherischen Dingen Rat geben?

40. Spielen die Gefühle eine Rolle in der Elternarbeit? Wenn ja wie?